

Mesečnik za odjemalce

Vydrove tovarne hranil, v Pragi VIII.

Letnik VII.

Predplačati se ne more.

1. maja 1910.

Vydrovi šumeči bonboni.

Imamo jubilej. Deset let izdelejemo bonbone. Bilo je to „Ambo“ s katerim smo začeli in do danes si je ohranilo svoje dobro ime. Svoje dobro ime pa si je obdržal ta šumeči bonhon le za to, ker sestoji iz dveh polovic iz dveh delov. Ambo pomeni v latinščini oba. Oba dela v vodi razpuščena spojujeta se kemično in dajata ogljenčevo kislino, katera osvežuje in preganja čut žeje. Iz higijeneč-

nega stališča toraj šumeči bonbon ni brez pomena.

V času vročine je zaloga šumečih bonbonov neprecenljive vrednosti. Če tudi že ne govorimo da je alkohol, toraj pivo in vino strup, ker ljubiteljev teh pijač itak ne moremo pregovoriti in jih prepričati v njihovih napačnih nazorih. Naj bo, če že drugače ne gre, toda gotovo vsi z nami soglašate, da človeku, ki dela duševno ali telesno, pivo prinaša le zelo kratko osveženje, ker kmalu nato postane človek truden in zaspan.

In ta vzrok privede marsikoga, ki sicer pivo rad pije k temu, da začne piti šumečo limonado, ki vsled svoje kisline in prijetnosti doseže zaželeni vspeh. Naročite si naše šumeče bonbone, sedaj je namreč ravno pravi čas, ker bo začelo biti vroče. Ti bonboni so zelo ceni v primeri k njihovih izborni in nota bene zajamčeni kakovosti. „Ambo“ bonboni so v papirnatem zavitku v praškovi konsistenci, vsuje se jih v kozarec in na nje se nalije vode.

„Kotvovi“ so lisivani, zaviti v staniol in lahko se razpuste. Oboji v škatljah po 50 komadov po 2 K.

Novo predavanje profesorja Resjeto.

Velecenjene in drage dame
in cenjeni gospodje!

Zadnjič sem omenil, ker sem ta mesec izvanredno zdrav, da bom nadaljeval v svojih predavanjih in izrazil sem mnenje, da ne bo škodovalo, če vzamemo malo v uvaževanje oblate, eden iz najslajših Vydrovih izdelkov. Sicer se mi je odvrnilo, da je to najbrž predpustna šala, da se v oblatih ne da ničesar povedati in da vrhu tega ni treba jemati oblatov v pretres, ampak jemlje naj se jih v usta. Padla je tu šala, toda kakor me poznate, visokocenjeni poslušalci, sem preveč

resen učenjak da bi delal svoja predavanja na račun splošne šale, ki bi znižala mojo učenost in jaz bi izgubil mnogo na svoji popularnosti, ki me dela srečnega. Nikjer na svetu ni take univerze kot je Vydrovska in nikjer takega profesorja kot sem jaz. Vglobiti se v študij hranil, pomeni za znanost res nekaj velikanskega. Najbrž drage dame poznajo to dobro stran zaslužnih učenjakov, onih učenih mož, ki so razrešili kemično problem hranjenja in obračajo kuhalnico iz znanstvenega stališča in če tudi morda njih izdelki ne bodo prav dobri za jesti, bodo pa zdravi.

Dalje to ne more več iti. Ljudski želodec je v tesni zvezi z kemijo in proučevanje njegovega delovanja je zelo hvaležno delo. Zalibog, da je kultura in izbirčnost ter nezmernost, ki sta se ji pridružili, prinesla tudi želodčne bolezni. Stvarnik je dal človeku le en sam želodec. Potreboval pa bi najmanj dva, da bi enega izmed njih vedno zdravil, drugega pa zato, da bi vedno tako dolgo vzdržal, dokler se prvi ne ozdravi popolnoma. Najdragocenejši del svojega telesnega organizma ima polovica ljudi v neredu, vsled česar so ljudje vedno nadlegovani od bolezni, ki imajo svoj izvor v slabem prebavljanju. In kako bi tudi moglo drugače biti? Od svojih otroških let dalje se hrani človeka z kavo, ki ima v sebi kofein, najhujši strup. Jednako vpliva čaj. In kaj pivo? In kako škoduje tabak! To vse vpliva na človeka pogubonosno brez vsakega dolgega uvaževanja in prerekanja.

Kako pa nasproti temu izbornu služi človeku „Vydrovka“, kako zdrav je „Jablus“. Toda za nadomestitev tabaka ne smemo ničesar drugega izdelavati kot dobre, sladke oblate, ki bi se zlasti pri mladih gospodih obnesli izbornu. Resnica je, da je to sladkost za vse Vas, neglede na to če je

pri tem ali v nem večji ali manjši kupček denarja. Oblat je ljudska slaščica in privoščiti se jo mora vsakemu človeku.

Škodljivega v sebi nima ničesar. To je dejstvo, o katerem sem se po dolgem opazovanju na sebi samem do dobra in pošteno prepričal.

O izvoru oblata mi ni ničesar znano. Ako iščem za svojo stroko virov, pogledam najprej v leksikon, ki pravi: Oblati (iz latinščine oblata) tenko lahko pecivo, navadno belo, v obliki plošnatih krogov, se delajo iz pšenične moke, vode, jajc sladkorja, skorjice, soli itd., katere snovi se zmešajo na malo gosto kašo in potem se jih peče v nizkih primernih plehastih posodah. Te oblike so nizke in na straneh, ki pridejo v stik s testom so uglajene ali pa okrašene z raznimi okraski. Prej kot se v nje nalije testo se jih pomáže z maslom, da bi se testo ne prismodilo, potem se jih zapre, dobro stisne, da bi se poznali na oblatih okraski in le na kratko dobo se jih podrži na ognju. Potem se jih strese iz dotičnih podob in če hočemo dobiti lepo zaokroženo obliko mora se jih z okroglijimi ostrimi pripravami lepo obrezati.

Mislím, da me Vydrova tovarna ne bo tirala na odgovor, če sem izdal tajnost, kako se izdeluje in pripravlja oblata, ker znanost in veđa sta javni in ne da se jih v naši napredni dobi več skrivati.

Seveda se mi je reklo, da je ta recept popolnoma neškodljiv in da si more po tem navodilu speči oblata kdor koli hoče in če se mu posreči, sprevidel bo, ki jih bo pokušal.

Izdelovati oblata so skušale in skušajo gospodinje, ki izražajo odpor proti kupljenim oblatom. Seveda je to lastno izdelovanje imelo včasih večji včasih manjši vspeh, toda vedno z večjo škodo kot dobičkom.

Proti tovarniškím izdelkom se je treba že vendar enkrat otresti predsodkov, kot da bi se jih ne pripravljalo z največjo skrbjo in čistostjo.

Ta predsodek se pojavlja tudi tam, kjer se Vam podaje izdelek izbornega okusa, ki se mu drugače mora dati vse priznanje. Treba se je vendar enkrat sprijazniti z zaupanjem, da uprava tovaren odgovarja tem zahtevam, katere zahtevamo od vsake čiste kuhinje. Vydrovi oblata prav gotovo zaslužijo to zaupanje in iz tega vzroka Vam jih priporočam bolj kot pa domač izdelek, ki je dražji, če se tudi ne oziramó na težkoče, ki jih povgroča domača priprava. Vydrovi oblata imajo tak izboren okus, katerega sami ne dosežete in posamezne vrste so res prave posebnosti, nota bene nikakor drage.

Maslenke, najbolj priznani oblata, se delajo iz prirodnega surovega masla, ne pa morda iz kakega margarína ali pa kokosove maščobe, Destinke pa so vabljive po svoji obliki in okusu in Desertke tretja vrsta Vydrovih oblatov pa po svojem kremu iz pravega čistega bučelinega medu. Bodite mi pozdravljeni, na svidenje.

čisti izvleček iz jabolk, moderna piča abstinentov, je dobil priznanja od vseh strani od mnogoštevilnih pp. naročnikov. Novim naročnikom ne moremo vstreči, ker prepuščamo ostatek tem, ki so se nanj navadili in posebno tistim, ki se jim je priljubil.

Iz trgovskega stališča nam sicer to gotovo ne more biti ljubo, ker ne moremo vstreči tako kakor vedno, nasproti temu pa vidimo, že iz prvega začetka da bo „Jablus“ pijača bodočnosti. Za bodočo sezono pripravimo vse, kar je potreba, da bi mogli pripraviti hitro „Jablus“ za celo leto.

Ta izdelek razširimo tudi na izvleček iz črešenj ki je najboljši poleg jabolčnega izvlečka.

Zlatnik damo tistemu kot častno ceno, kdor predlaga naj primernejši izraz za ta novi izvleček, ki naj bi bil tako izrazit kot je izraz „Jablus“. Prednost bo imel tisti izraz, katerega bi se lahko rabilo za vse jezike tako, da bi vendar označeval svoj izvor. Predlog se lahko pripiše tudi na naročilo. To nič ne de.

■■■■■
Pozor!

Gre se

za zlatnik!
■■■■■

== Oglasi. ==

K tej številki zopet ne prilagamo naročilnega lista. Konstatiramo z zahvalo, da ste nas razumeli. Izvolite zopet uporabiti naročilni list, katerega prejmete zraven naših pošilk.

Narodna pesem sladkosnednega človeka.

Izborna je gobova
juha Vydrova,
lečina, flekova
rižova, grahova —
samo da je Vydrova!
vsako imam rad.
ona izborno diši
ona izborno tekne —
košček kruha v njo,
če bi polna skleda

juhe te bilo
škodovalo bi ne,
ker je zelo zdrava
seveda če je prava
juha Vydrova
gobova, grahova,
lečina, rižova
posebno tudi flekova.
Vsaki juhi vsa čast,
fejmo bratje, kar se da!

SELMA LAGERLÖFOVA:

MATERINA PODOBA.

Tista ribiška vas je imela sto hiš, ki so bile po obliki in velikosti podobne druga drugi. Vse so imele enako visoke dimnike. V eni od njih je stanoval stari pilot Matson.

Vse sobe v ribiški vasi so enako opremljene, na oknih stojijo povsod iste cvetlice, na vseh policah ležijo mušli in koralji in po stenah visijo iste slike. In vsi ljudje živijo v ribiški vasi po starodavnem običaju isto življenje. Odkar se je Matson, pilot, postaral, ravnal se je strogo po starih navadah in zahtevah; njegova hiša, njegove izbe in vse njegove dejanje in nehanje je bilo, kakor vseh drugih.

Na steni nad posteljo imel je stari Matson obešeno podobo svoje matere. Neko noč je sanjal, da je stopila podoba iz okvirja, postavila se pred njega in rekla z glasnim glasom: „Ti se moraš oženiti Matson!“

Stari pilot je začel takoj pri priči razkladati podobi svoje matere, da to ni mogoče. Saj je vendar sedemdeset let star. — Ali materina podoba je ponavljala tem strožje: „Ti se moraš oženiti, Matson!“

Stari Matson je imel pred podobo svoje matere veliko spoštovanje. V mnogih zapletenih zadevah je bila podoba njegov svetovalec in vselej je bilo prav, kadarkoli se je ravnal po nji. Ali to pot si postopanje podobe nikakor ni mogel razjasniti. Zdelo se mu je, da je podoba v popolnem nasprotju s prej izrečenimi nazori. Čeprav je bilo v sanjah, vendar se je dobro spominjal, kako je bilo, ko se je hotel prvič ženiti. Ravno ko se je oblačil za poroko, je padla slika raz stene na tla. Razumel je, da ga je hotela slika svariti pred ženitvijo, ali ni se brigal za to. Toda hitro je spoznal, da je imela podoba prav. Njegov kratki zakon je bil zelo nesrečen.

Ko se je drugič oblačil za poroko, je bila ista stvar. Podoba je zopet padla raz stene in to pot se ni upal odpovedati pokorščine. Pustil je nevesto, ženitovanje in poroko in se je pobral z doma. Šel je na ladje za pomorščaka in je brodaril parkrat okrog zemlje, predno se je upal zopet domov. — In zdaj

stopi podoba doli s stene in mu zapoveduje, naj se oženi! Čeprav je bil dober in pokoren vendar se ni mogel ubraniti misli, da se podoba norčuje.

Toda materina podoba z najstrožjimi potezami, ki jih ostri vetrovi in slane morske pene vdolbejo v človeški obraz, je stala enako resna pred njim, kakor prej. In materin glas, ki je postal pri dolgoletnem prodajanju in ponujanju rib na trgu v mestu, oster in močan, je ponavljal: „Ti se moraš oženiti, Matson!“

Stari Matson je prosil podobo, naj vendar premisli v kakšnih okoliščinah živi.

Vseh sto hiš v ribiški vasi je imelo špičasto streho in belopobeljene stene ter enako tramovje. Nihče ni storil tukaj kaj nenavadnega. Mati bi bila prva proti taki ženitvi, če bi še živel. Saj ona je vedno strogo pazila na običaje in red. In v tej ribiški vasi res ni bilo navada in res ni veljalo za spodobno, da bi se sedemdesetletni starci ženili.

Tedaj pa je iztegnila podoba svojo roko z prstani na prstih in je naravnost ukazala pokorščino. Mati je vselej napravila nanj tak skoro nezapodajljivo spoštljivi utis, če je stala pred njim v svoji črni svili z onimi neštevilnimi garnirami. Velika, blesteča, zlata broša in težka cinkajoča verižica ste ga od nekdanj uplašili. Če bi bila prišla v navadni obleki z kockasto ruto na glavi in z debelim predpasnikom, na katerem so se vedno držale ljske od rib, on se je ne bi tako bal. Ali tako je zdaj vseeno obljudil, da se bo oženil. In nato je stopila podoba zopet nazaj v okvir.

Drugo jutro se je prebudil stari pilot v velikem strahu. Še pomislil ni na to, da ne bi ubogal podobe svoje matere. Gotovo ve, kaj je zanj najbolje. In vendar se je bal pred tem, kaj ima slediti.

Še tisti je dan snubil najgršo hčer najsiromašnejšega ribarja, dekle, ki ji je glava sedela globoko med pleči in ki ji je dolnja čeljust grdo molela naprej. Starši so bili zadovoljni in določili so dan, kdaj pojde novi par v mesto zaradi oklicev.

Čez vetrovite travnike in močvirnate občinske pašnike pelja pot iz ribiške vasi v mesto. Četrť milje je pot dolga in pripoveduje se v tistem kraju, da so prebivalci ribiške vasi zadosti bogati, da bi jo lahko nasuli s samim blestečim srebrnim denarjem.

Staremu pilotu bi bilo morda v tolažbo, če bi bil mogel svoje teške škornje pos. avljati na zveneče srebro, kajti resnica je, da je moral nekaj časa meriti to pot večkrat, kakor bi si bil želel.

Njegovi papirji niso bili v redu. Z oklicev ni bilo za enkrat nič. To pa zato, ker je prejšnjokrat svoji nevesti na tak grd način ubegnul. In precej časa je minilo predno se je stvar urenila in je dobil od višjih oblasti dovoljenje za ženitev.

V ti dobi je hodil stari Matson mnogokrat v mesto.

Vsedel se je v hišterni v župnišču in čakal tiho in potrpežljivo dokler niso drugi opravili svoje. Potem je še le vstal in vprašal, če je tudi za njega kaj prišlo. Pa ni bilo nič.

Župnik je občudoval moč, ki jo je zadobila zmagovalka ljubezen nad starim pilotom. Tam je sedel v debeli volneni kamizoli, v visokih, težkih škornjih in v širokokrajnem klobuku, ki ga je veter zmečkal na vse strani. Z ostrim, pametnim in z dolgimi, sivimi lasmi obrobljenim obrazom je čakal na dovoljenje za ženitev. Župniku se je čudno zdelo, da je sivega starca prevzelo tako veliko hrepenenje po ženi.

„Vam se nekako mudi z ženitvijo, Matson,“ je rekel župnik.

„O, da, najboljše je, da se to hitro stori.“

„Pa se ne bi lahko tudi premislili? Saj niste več mladi, Matson.“

Naj se župnik ne čudi preveč. On sam ve, da je star, ali primoram je, ženiti se. Ne gre drugače.

In tako je prihajal skozi pol leta vsak teden, dokler ni prišlo dovoljenje.

Cel ta čas je imel stari Matson težke dneve. Na zeleni trati, kjer so se sušile rjave mreže, na škarpi ob morju, ob mizah na trgu, kjer so se prodajale ribe in ceto daleč zunaj na morju, kjer so ribiške barke počasi zasledovale svoj lov, povsod je ozvanjal vihar začudenja in zasmehovanja.

„Matson, ki je pobegnil tik pred poroko, se zopet ženi!“

Niso prizanašali niti nevesti, niti ženinu.

Ali najhujše je bilo to, da se nihče ni bolj smejal čez celo stvar, kakor on sam. Nobenemu se ni zdela bolj smešna. Materina podoba ga je gnala skoro v obup.

Bilo je na dan prvih oklicov. Stari pilot, še zmerom zasledovan od vseobčega čudenja in roganja, je šel popoldne ob morju prav do belo pobeljenega svetilnika, samo da bi bil sam. Tam je naletel na svojo nevesto. Sedela je in se jokala.

Tedaj jo je vprašal, če bi bila imela rajše kakšnega družega. Pobirala je majhne kamenčke ob svetilniku in jih je metala v morje. Spočetka ni odgovorila.

„Kaj imaš kakšnega družega rada?“

„O ne, nikakor ne.“

Zunaj pri svetilniku je lepo. Morje je čisto in jasno. Ravno obrežje, majhne, enakomerne hiše ribiške vasi in mesto v daljavi vse obkroženo z neizmernim morjem v njegovi večni lepoti. Iz teke megle, ki pokriva obzorje na zahodu priplava zdaj pa zdaj kakšna ribiška barka. Križem kražem brodi proti luki. Voda šumi na prednjem delu, kadar zavije v ozki vhod luke. V tistem trenutku zvijejo jadra, tiho in brezglasno. Ribiči zavihite veselo pozdravljajoči kape in doli na dnu leži bliskajoči plen ribjelova.

Ko je stal stari Matson zunaj ob svetilniku zavila je barka v luko. Mlad človek, ki je sedel na krmilu je vzdignil klobuk in pokimal dekletu. Stari je videl, kako so se ji zasvetile oči.

„Glej, glej“, si je mislil. „V najlepšega fanta cele vasi se je zaljubila. Ej, tega ne boš dobila nikoli. Ravno tako lahko mene vzameš, kakor da bi čakala na tega.“

Opazil je, da nikakor ne more izmekniti podobi matere. Če bi bila imela dekle rada enega, ki bi ga morda vendar le lahko dobila, bi imel pripravno priložnost, odstopiti od cele zadeve. Tako pa ne bi nič pomagalo.

Štirinajst dni kasneje je bila poroka in par dni potem je prišel tisti veliki noremski vihar.

Eno od bark ribiške yasi je zagnal veter ven v morje. Krmilo in jambori so bili polomljeni in barko ni bilo moči ravnati. Stari Matson in še pet drugih je bilo na krovu in pet dni so jih nosili valovi okrog brez hrane. Ko jih je prignalo morje na obalo in so jih rešili so bili od mraza in lakote vsi oslavljeni. Cela barka je bila pokrita z ledom in njihova mokra obleka je bila v trdem mrazu zmrznjena, kakor deska. Stari Matson se je tako prehladil, da ni nikoli več ozdravil. Dve leti je ležal bolan, potem ga je rešila smrt.

Marsikomu se je zdelo čudno, da je prišel tik pred to nesrečo na misel, oženiti se, kajti njegova majhna žena postala je skrbna in dobra postrežnica. Kako bi se mu bilo godilo, če bi bil obležal tako brez pomoči in ne da bi imel živega človeka poleg sebe? Cela vas je zdaj spoznala, da nikdar ni napravil nič pametnejšega, kakor takrat, ko se je oženil. Njegova ženica je bila v veliki časti zaradi skrbnosti, s katero je stregla svojemu možu.

„Prav lahko bo dobila družega moža“, so govorili.

Ko je stari pilot ležal bolan na postelji, pripovedoval je svoji ženi vsak dan historijo s podobo.

„Kadar bom mrtev, naj bo podoba tvoja, kakor vse, kar imam.“

„Nikar ne govori o takih stvareh.“

„In če bodo fantje hodili za teboj in te snubili, pazi na materino podobo. Prav resnično ni v celi vasi nikogar, ki bi se bolje razumel na ženitne zadeve, kakor ta podoba.“

KSAVERA:

MOČNA JE TUJINA.

A jda je dozorevala. Pot je držala mimo njive, ozka, bela pot. Na drugi strani je počival raven travnik, dalje se je vzdigoval gozd. Legal je mrak. — O, kako je lep tak večer na polju, kako je sladek, mil, kako je svet... Daleč tam za poljem se čuje petje.

Dekle se je približalo po ozki, beli poti. „Jutri zjutraj odidem, Martina,“ jo je nagovoril mlad fant. Streslo se je deklet ob nepričakovanem nagovoru. Velike, črne oči so se razširile,

začudile za hip: nato pa je dekle nalahno zarudelo, oči so se zaiskrile.

„Že jutri pojdeš“ — je odgovorila počasi, kakor, da tega ni še vedela.

„Jutri, moram; vsi gredo jutri. Naslov Ti že pošljem, če se me boš še kdaj spomnila. Pa pridna bodi in —“

„Le pošlji, le“, je dejalo dekle nekam plašno. Fant jo je pogledal in se začudil. Glej, prav nič ji ni hudo! Kako je mrzla! Niti ena solza se ne zablešči v očeh. Sem upal, da jo bom tolažil. Ne bo treba tolažbe. —

„Martina, z Bogom!“ — Težko, pretrgano je izgovoril. — Z Bogom, srečno pot!“ — Dekle je odhitelo, skoraj steklo med poljem proti vasi.

Z Bogom — — — srečno — pot, je rekla. To je vse. O kako sem sem se motil!

Devetkrat je udarilo v zvoniku. Težko, trudno so padali udarci, zveneli so daleč po tihih poljanah. Luči so ugašale, tih mir je kraljeval nad vasjo. — Le Martina nocoj ni mirna. Joka . . .

* * *

Ko se je bližala Velika noč, vsa lepa, svetla in cvetna, tedaj je dobila Martina pismo. Stresla se je v silni radosti, vsaka žilica je trepetala od razburjenja. Hitela je v podstrešno sobico, da bo sama. Roke so se tresle ko je brala pismo. — „— — sprva je bilo hudo, pa smo se privadili. Veš, dostikrat mislim na našo vas, na domače in nate — in tedaj mi je težko. Kako pa je pri nas doma? Tako malo mi pišejo. Tukaj so tako dolgi dnevi, ni jih konec. Včasih zvečer mislim, kako je zdaj doma lepo. Pa dela je veliko. Potrebovali bi me. Pa Tebe bi tako rad videl! — —“ Dolgo je bilo pismo, polno pozdravov na vse znance in polno domotožja in polno tolažbe in ljubezni za Martino.

Čez teden dni je odpisala. Od vseh je poročala iskrene pozdrave in pisala je, kako je doma.

— — — Včeraj sem že slišala kukavico, na onem griču, saj veš, kjer se cesta vzdiguje v klanec. Črni trn ob potih že tudi cvete in vse je zeleno. Na vrtu sem vse okopala in vsadila sem veliko rož. Lepo je pri nas, škoda da Te ni — — —

In prosila ga je, naj kmalu zopet piše; in da naj se varuje slabih tovarišev — pri vojakih jih je mnogo — da bo ostal dober in pošten.

Poletje se je bližalo. Vročina je naraščala. Ob večerih, ko je malo ponehala je bilo prijetno. Martina je pisala pismo. Zvečer ga je pisala, dasi je bila trudna, da bi legla in zaspala. Odgovarjala je na pismo, ki je bilo pisano z ljubeznijo in s skrbjo in hrepenenjem.

* * *

V tretjič ja ajda dozorevala zatem.

Slaba, revna je bila tisto leto. Postal je kmet ob njivi, gledal, mislil, pa je zmajal z glavo. Žuljave roke je skrenil na hrbtu, potisnil klobuk na oči in hodil počasi gorindol.

Moj Bog, kaj je manjkalo žitju, da ni vspelo? Ali je solnce odtegovalo toploto, da je rast zastala? Nemara, da ni bilo dosti rose ob jutrih, da bi bilke pile! — Rožam na vrtu je prilivala Martina vsak dan in vzrastle so tako lepo, ko še nikdar. Povešale so težke cvete. Daleč na okrog se je širil mehak vonj. — Ne trgaj rož, Martina, čemu, naj ovenejo na vrtu! In rožmarinu je najbolje na tvojem oknu! — Dekle trga rože in jih veže v šopek. Vsa je radostna. Lica ji gore, črne oči se svetijo. Kadar zaveje sapica, ji vihrajo zlati laski okrog čela. Vsa je lepa, dobra, srečna. A včasih se za hip nalahno strese. Težka misel ji šine v glavo. — Pisal je brez ljubezni, tako tuje, mrzlo. In potem dolgo ni nič pisal — —. Pa kaj bi, saj tako kmalu pride!

„Dobro jutro, Martina, kaj si že na vrtu! — Včeraj sem prišel, a jutri zopet odidem. — glej, pa lepa si postala, tako lepa! To boš nevesta! — No, prestal sem vojaščino, veliko sem trpel, pa izpametoval sem se tudi . . . Včasih se še spomnim na tiste otročarije; pa smo preboleli to — kaj ne, Martina! — — Veš, pa jaz ne bom doma. Glej, vse leto ste se trudili in kaj imate! Drugje je delo plačano! — Pa dalje moram. — Če se več ne vidi, ostani zdrava in srečna! Z Bogom! — —“ Dekle ni odgovorilo, ni zajokalo in se ni začudilo. Neka silna moč ji je krčevito stisnila srce — — —

„Tiste otročarije . . . Drugje je delo — — plačano.“ Izgovorila je besede s težavo, počasi, pretrgano. Premišljala je in se spominjala vsega. — Ni zajokala, saj potem bi morala jokati tudi zemlja, saj je ravno tako zapuščena, prezirana. Vse črne njive in prostrani travniki in poljane in logi in temni gozdi in svetle jase — vsi bi morali jokati. Pa ne jokajo. Samo včasih takole po noči, ko je vse mirno in tiho — samo sova se oglasi včasih, da te izpreleti mraz — takrat se utrga v globokem gozdu težek vzdih in žito na polju se zgane. Kaj bi ne vzdihoval gozd! Otroka je ljubil in globoko v srce mu je zasadil ljubezen. Razveseljeval ga je in osrečeval. Mlada drevesca so rastle z otrokom in se igrala z njim. In zlata polja so mu dajala življenje, ga vabila k sebi, se pogovarjala z njim in ga ljubila.

Pa se je neka hudobna moč prikradla v dušo, kjer so počivali gozdi in travniki, kjer je valovilo zlato polje, in so šumele vrbe ob potoku. Ljubezen je bila premagana in je izginila — —

O, močna si tujina, močna! —

ILIRIZEM NA SLOVENSKEM.

Da pa bomo ložje zasledovali ilirske ideje pri Slovencih, pogledimo najpreje, odkod so prišle te nove misli k nam.

V začetku 19. stoletja so slovanski dijaki v velikem številu posečali jensko univerzo, ki je bila takrat središče narodnega gibanja nemške mladine. Ta si je ustanovila neki ideal domovine „mater Germanijo“. (To so začetki „svetovnoznanege burševstva“). Povsem razumljivo je, da take ideje „buršev“ niso ostale brez vpliva na slovanske dijake. Ko so nemci naglaševali, da je sramota za vsakega Nemca, biti samo Prus ali Švab in ne Nемеc, si je ustvaril tudi mlad, navdušen leh Jan Kollar po Zgledu Germanije ideal „matere Slave“, to je, idejo panslavizma. Te svoje misli je potem razložil v knjigi: „Über die slavische Wechselseitigkeit zwischen den verschiedenen Stämmen der slavischen Nation“. Ne zahteva politične skupnosti, tudi ne novoustvarjenega skupnega jezika, ampak to, da naj vsak omikani Slovan govori štiri glavne jezike: češki, ruski, poljski in ilirski. Sredstva za slovansko vzajemnost naj bi pa bila knjigarne, stolice za slovanske jezike, časopisi, pisani v vseh slovanskih jezikih, javne knjižnice in enoten pravopis.

Z velikanskim navdušenjem so sprejeli te nove misli skoro vsi Slovani, zlasti pa Hrvatje. Tam se je začel okrog leta 1830. odločen odpor proti stremljenju Madžarov, pomadžariti vso Hrvatsko. Iz tega odpora in iz ideje slovanske vzajemnosti, ki so jo dobili Hrvatje od Kollarja, je vzrastel „ilirizem“ to je, stremljenje združiti vse Jugoslovane, ali vsaj Slovence in Hrvate v en narod z enim knjižnim jezikom.

To gibanje je izšlo, kakor vsako podobno iz mladine. Začetnik pri Hrvatih mu je bil mladi navdušeni Ljudevit Gaj (1809—1872). Študiral je v Gradcu, na Dunaju in v Pešti. V Pešti se je seznanil z Janom Kollarjem in njegovimi idejami o vseslovanski vzajemnosti. V Budimu je izdal po tem l. 1830. knjižico: „Kratka osnova hrvatsko-slavenskega pravopisanja“, v kateri je predlagal, da naj se uvede pri vseh Jugoslovanih češki pravopis. Ko se je pa leta 1831. Gaj povmil na Hrvatsko, je tudi ustno širil Kollarjeve ideje in seznanil rojake s „čudeži“ divne njegove pesnitve „Slavy dcera“, narodna zavest se je zbudila in skoro ves Hrvatski narod se je postavil v bran madžarizaciji. Prof. Janko Draškovič je izdal knjigo, v kateri je zahteval, da naj tudi poslanci v Požunu branijo narodna prava. Gaj je začel l. 1835 izdajati politične „Novine Horvatske“ z literarno prilogo: „Danica Horvatska, Slavonska i Dalmatinska“ z geslom: Narod bez narodnosti — tijelo je bez kosti“. Izzačetka je tudi tu še vladal madjarski pravopis in kajkavsko narečje. L. 1836. pa je prekrstil list v „Narodne ilirske novine“, prilogo pa v „Da-

nico ilirsko“. Jezik je zdaj štokavski, pravopis pa češki. Cela vrsta pesnikov se je oglašala v „Danici“, največji med njimi so Iv. Mažuranič, Petar Preradovič in Stanko Vraz.

Narodno navdušenje ilirov je potegnilo za seboj tudi duhove po Slovenskem zlasti na Štajerskem. Ilirske ideje so začele na Štajerskem pridobivati tal zlasti vsled prizadevanja slovenskih graških bogoslovcev in vseučilišnikov, ki so se zbirali v „ilirskem klubu“. Že preje je poučeval mlade bogoslovce v slovenščini vseučilišni profesor Koloman Kvas; ko so pa prišli v letih 1830—1835 v Gradce Vraz, Miklošič, Muršec in Trstenjak, je življenje mnogo bolj oživelo. Navduševali so se ob falzificiranem Hankovem „Kraljedvorskem rokopisu“ in Čelakovskega „Narodni pesni“. Za „Mater Slavo“ so jih navdušili Kollarjevi spisi. Polski emigrantje so jih pa seznanili s svojim Mickiewiczem. Prebirali so tudi Byrona in Shakespearja. Vsi navdušeni za romantiko so zlagali domoljubne pesmi. Miklošič pravi celo o Vrazu: „V Mariboru (tam je namreč Vraz študiral gimnazijo) vzdržaval je Vraz v meni ljubezen do materinščine, ko je že v 3. ali 4. razr. med (šolskimi) predavanji stihe delal . . .“ Med tem je pa izšel Kollarjev spis o vzajemnosti, Uspeh tega je bil, da se je ta graški krog vedno bolj in bolj nagibal k ilirizmu. To je tudi odločilo, da je Vraz „popustil steze slovenskega Parnaza“ ter postal ilirski pesnik. Toda leta so tekla, mladi slovenski Iliri so se po dokončanih študijah razšli na vse vetrove. Miklošič je odšel na Dunaj, kjer je postal v šoli Kopitarjevi največji jezikoslovec svoje dobe. Trstenjak, Murko, Muršec in drugi so ostali v domovini ter zbudjali narod z govorom in jezikom. Vraz je pa odšel v Zagreb, a ilirska ideja pustila je za seboj velik sled, utrdila je narodno zavest na slovenskem Štajerskem. Oglejmo si pa tudi življenje našega glavnega zastopnika ilirizma — Stanka Vraza.

Bil je eno leto mlajši od Gaja, rodil se je namreč 1810 v Cerovcu v Ljubomerski okolici. V Mariboru je leta 1824 vstopil v gimnazijo, kjer se je seznanil z Miklošičem. Tu je že tudi zlagal pesmice, kakor sem že preje omenil. Ko dovrši gimnazijo, gresta z Miklošičem istočasno studirat v Gradec. Vpisal se je v juridično fakulteto, a je ni nikdar dovršil. Vraza dušo proslavile šole, njegova izpričevala se niso blestela odličnih rodov. Proslavilo ga je njegovo vneto delovanje za probujanje narodne zavesti.

Še kot dijak se je učil slovanskih in drugih kulturnih jezikov. Mnogo je vplival na njegov razvoj v prvi vrsti Kollar pa tudi Šafařík in Mickiewicz. Tehniko je pa pridobil od prijatelja Prešerna. Za slovensko slovstvo je največjega pomena, kot priden nabiratelj narodnega blaga. Za pustil ga je 217 zvezkov, ki jih je „Matica Hirska“ podarila „Slovensk M.“ To dragoceno zbirko uporablja sedaj prop. Štrekelj za svojo klasično izdajo slov. nar. pesni. Narodne pesmi je pa že tudi sam izdal v Za-

grebu pod naslovim: Narodne pesmi ilirske.“ Z Miklošičem je nameraval izdajati, po smrti „Čebelice“ almanah „Metulček“, a to se ni zgodilo. Ko se je l. 1838. za stalno preselil v Zagreb je mnogo pesnil v ilirskem jeziku. „Djulabije“ in „Vjenac soneta“ spadajo med najboljšo ljubavno poezijo Hrvatskega slovstva. Vsebina njegove romantične poezije je ljubezen do dekleta in do domovine. Prevajal je tudi Puškina, Lermontowa in druge. Njegova zbrana dela je izdala „Matica ilirska“ v 57 zvezkih. Umrli je leta 1851. Za jetiko, kot tajnik Matice ilirske.“

Kakor smo že preje omenili, je zadobil ilirizem največ tal na Štajarskem. Na Kranjskem niso bili preveč vneti zanj, pred vsem pa ne Čopov, Prešernov in Kasteličev krog. Prešeren se je držal strogo domačega govora, iz njega je crpal samoraslo moč. „Našo materinščino izobraževati, to je namen naših pesni“, piše 1837. St. Vrazu. Za to je tudi v „Novi pisarji“ smešil kakor „rovrtarstvo“, tako tudi „ptujobesedarje“. Ta krog je le malo uvaževal težnje Vrazove. Baš ta neodjenljivost Prešeronova je gnala Vraza k Ilirom. Toda „Čebelica“ je zaspala, Čop pa utonil. Tako je ostal Prešeren osamljen v tem boju. Videl je faktum: različna slovanska narečja in s tem je računal. L. 1837. piše Vrazu: „Die Vereinigung aller Slaven zu einer Schriftsprache wird wahrscheinlich ein frommer Wunsch bleiben.“ Čital je Kollarjeve spise, toda navdušili ga niso. Tudi pobijal jih je jako slabo. Prešeren je ljubil lepo misel, ni se pa ukvarjal z jezikom. V neposredno dotiko s Hrvati tudi ni prišel. Kaj naj bi preustrojilo njegovega duha? Drugače Vraz! Bil je doma, kjer so govorili že bolj hrvatsko narečje in občevanje s starimi rodoljubi ga je že v zgodnji mladosti navdušilo za rodno zemljo in slovanske ideale. Takih predpogojev pa Prešeren ni imel. Pač pa je Prešeren videl staro, če tudi klaverno Kranjsko literaturo, za to mu je bilo tudi težje, se odreči domačemu narečju in se okleniti tujega. Vraz je šel izbirati kulturno središče, Prešeren ga je imel v Ljubljani. Osebnost je Prešernova glavna lastnost, v tem oziru je podoben Kopitarju. Oba velenadarjena gorenjska značaja nista poznala celokupnosti. Prešernu se je pa tudi za malo zdelo, ker so Hrvatje gledali Slovence nekako od strani pomilovalno. Taki značaji se ne udajo nikomur, le svojim lastnim čustvom. Politicne ideje, po kateri bi strmel, Prešeren sploh ni imel nobene.

To so tudi vzroki, da ljubljanski krog pred vsem Prešeren ni simpatiziral z mladimi Ilirci, ampak se je razvijal popolnoma samostojno do nenavadnega viška.

POVEST O PRSTANU.

Zivela sta enkrat dva mlada človeka.

Neke noči sta slišala trkanje na okno in potem tuj glas:

„Kaj hočeta, trpeti pomanjkanje v mladosti ali v starosti?“

Zelo sta se prestrašila in odgovorila, da se bodeta posvetovala in drugo noč povedala, kaj sta si zvolila. Bodočo noč sta zopet slišala isti glas in rekla sta, da rajše trpita v mladosti a na stara leta živita v sreči.

Čez nekaj časa se je vžgal ogenj in pokončal kočo in vse premoženje.

Ali imela sta bogate stariše in ti so jima zopet postavili dom in obnovili, kar je bilo potreba.

Vendar požar je drugič uničil vse.

Stariši so pomagali tudi zdaj.

Toda požar se je vnel tretjič in opustošil jima vse popolnoma.

Zdaj stariši niso mogli več pomagati, kajti sami so obubožali in mlada dva sta morala iti po svetu prosit vbogajme.

Hodita tako v bridkosti in grenkosti, ko se jima nekega dne pripelja nasproti nek gospod. Pogledal je na nju, zapovedal vstaviti kočijo in vprašal, zakaj se potikata okoli tako mlada in zdrava.

Pripovedovala sta mu vse.

Tedaj je rekel tisti gospod.

„Na to je moj svet tak: ti človek mi prodaj svojo ženo za klobuk dukatov; njej bo pri meni lepo a tudi za te je boljše.“

Hočeš nečeš sta poslušala mlada dva gospodov svet.

Pri slovesu je zlomila ona svoj poročni prstan, dala polovico možu a drugo zadržala za-se.

Siromak človek se vsede poleg ceste gleda, kako izginja kočija z ženo v prahu, gleda na klobuk, ki je bil vrhoma poln dukatov in bridko zajoka.

Dolgo je jokal in jokaje zaspal.

Naenkrat ga je probudil nek šum. Človek je odprl oči in videl kako je krokar zagrabil njegov klobuk z dukati in odnesel ga v oblake.

Hodi, tava po svetu dolga leta, že ga je sklonila starost in lasje so posiveli.

Tako pride enkrat do nekega gradu in prosi za službo. Sprejeli so ga za pastirja. Gospodarja ni bilo na gradu, umrl je že davno, samo gospa je ostala. In glej, ona pravi nekoč svojemu najstarejšemu slugi:

„Pripovedoval si mi o nekem siromaku, ki si ga vzel za pastirja, pokličič ga.“

Sluga je poklical neznanca.

„Kdo si?“ ga vpraša gospa.

On je pripovedoval o svojem življenju, gospa pozorno poslušala vsako besedo a ko je končal vzame polovico svojega prstana iz nedrij in vpraša, kje ima on svojega. Pastir je poiskal svojo polovico in jo ji podal.

„Glej, kako sme se sešli,“ pravi gospa. „Ti si moj mož a jaz sem tvoja žena.“

Vzela sta se drugič in živela sta od tedaj srečno dolgo, dolgo let.

Koliko neresnične lepote je vstvaril človeški duh v gonji za srečo.

KOTIČEK ZA OTROKE.

VOJAKI.

Hočem vam povedati par besed o vojaki na Korsiki. Korsika je otok v srednjem morju. Zdaj je v francoski oblasti, ki so si ga podjarmili l. 1796. Prej je pripadal Angležem in je prebival tam angleški zapovednik. Imel je angleško vojsko, najel je pa tudi gotovo število Korsičanov.

Nekoč je opazil, da so bile ulice mesta Bastil zelo nečiste, zaukazal je torej oddelku korsiške vojske, da bi šli in ulice pometli in počistili.

Vojaki najprej niso vedeli, zakaj so jih poklicaliv vrste. Ko so pa slišali, kaj imajo storiti, so bili zelo ogorčeni, rekli so oficirju, da ne pojdejo nikamor. Polomili so lopate in metle, ki so jim jih bili dali in se kričeč in psvojajoč vrnili v svoje vojarne.

„Mi smo bili najeti za vojake in ne za pometače.“

Tako so bili ponosni, da se jim je zdelo tako delo prenizko.

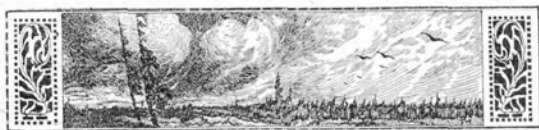
Kadar zagledate pometača, kako čisti ulice od blata in nesnage, glejte v njemu koristnega in priznanja vrednega delavca, ki pripomaga k temu, da bi bilo mesto zdravo in prijetno.

Nekaj družega bi bilo, če bi jim bil poveljnik ukazal kaj nepoštenega. Tako je na primer neki perzijski kralj sestavil čez morsko ožino most od čolnov, da se je lahko po suhem šlo iz enega brega na družega. Ali prišel je vihar, morje se je spenilo, raztrgalo čolne eden od drugega in most je bil umčen. Kralj se je zelo raztogotil nad morjem in ukazal je svojim vojakom naj se snidejo na obrežju in z dolgimi šibami izbičajo vodo za kazen, ker se je morje upalo uničiti kraljevo delo. Bilo je smešno, ukazati odraslim ljudem kaj takega. Tu bi bili imeli vojaki pameten vzrok ne ubogati tako neumnemu povelju. Ali oni so bili suženjske duše in so ubogali.

F. J. Gould.

MODER BOGATIN.

V nekem mestu je živel ena jako uboga žena, ki zaradi svoje bolehnosti ni mogla skrbeti sama za se. Svojim sosedom se je zelo smilila, pa so izbrali dva človeka, da bi šla od hiše do hiše prosit miloščino za njo. Šla sta po mestu od hiše in zvečer sta prišla pred hišo nekega bogataša. Pred dvorišnim vratima zaslišita neko kričanje pa obstaneta. Slišata sta, kako zmerja bogataš hlapca, ker ni spravil vrvi (štrika) pod streho. Po noči bo najbrž dež, pravi, pa bi se vrv namočila in izgnjla, pa bi bila škoda gotova. Ko sta ta dva to slišala, pravi eden: Če mu je toliko žal ene piškave vrvi, gotovo ne bo ničesar daroval za ubogo žensko, preskop je, kar vrniva se. Drugi pravi: Ne smeva tako. Poskušajva, pa če ne bo ničesar dal, sramota njegova. Storila sta tako in stopila na dvorišče. Bogatin jima lepo odzdravi in ju pelja v hišo. Ko sta sedla in povedala, po kaj sta prišla, odpre on škrinjo in jima da sto dukatov. Ko sta onadva to videla sta se spogledala in nasmejala. Vprašal ju je, zakaj se smejeta. Spočetka sta se sramovala priznati svoj pogovor pred hišo ali ko ju je še enkrat vprašal, sta mu povedala. „Malo prej si okregal hlapca zaradi vrvi a zdaj si nama dal za siroto sto dukatov. Mislila sva, da si skop, pa nisi.“ On jima je odgovoril: „Prevarila sta se. Tam, kjer je treba paziti in štediti, naj človek štedi in pazi, kjer pa je treba odprte roke, tam naj ne stiska in ne skopari.“

KSAYER MEŠKO:

POMLADNJA ŽALOST.

Spet solnce žari, ves svet se smeji,
vsepovsodi klije pomlad —
a kje si Ti, a kje si Ti,
čas kipečih in bisernih nad?

Poganja drevje in popje kipi,
da razsanja v dehteč se cvet —
a kje si Ti, a kje si Ti,
solnčne sreče zasanjani svet?

Na brsteči lipi čvrči, se smeji
in ljubimka dvoje srečnih ptic —
a kje si Ti, a kje si Ti,
Ti deklica angelskih lic? . . .

STARA PISMA.

Bil je krasen nedeljski popoldan v maju. Izprehajal sem se, stopal sem zdaj čez polje, zdaj zopet na grič, postajal tupatam, oziral se naokrog in s polnimi duški pil balzamični pomladni vzduh. V mislih zatopljen prispem na vrh holmca do znane mi hišice. Na pragu sta stala gospodar in gospodinja, oba sta že precej priletna. Zazdelo se mi je, kakor bi me bila pričakovala, prijazno sta se mi nasmihala in oče Grabnar me je nagovoril:

„Dober dan, gospod, kam pa?“

„Malo izprehoda bi si rad privoščil.“

„Lep dan! Pa naj stopijo nekoliko k nam, v naši koči jih še ni bilo. Nekaj bi mi prebrali, pa malo bi se pomenila.“ —

Čelo mi je postalo vroče in rosno. Dobro vem, kaj se pravi čitati stara pisma. In ravno sedaj v tem pomladnem razpoloženju pa naj čitam!

„Ah, pusti jih sedaj, saj vidiš, da so na izprehodu“, reče gospodinja.

„Pa danes utegneva obadva, ko je nedelja. — Naj stopijo noter, naj!“

„Tako lepo je tu zunaj! Jaz kar sedem semkaj k mizi pod to jablano. To krasno drevo!“

V košatih češuljah je viselo cvetje, da so se veje pripogibale, kakor bi bilo drevo obloženo s težkim snegom.

„Pa bi šel mimo ta ali drugi človek, ter bi si mislil, bogve kaj imava med seboj!“ ugovarjal je Grabnar.

„Najbrže ne bo prišel nihče, pa četudi! Nič ne de, če sliši, kar vam bom čital. Zdaj bi bilo kar greh, da bi človek tičal v zatohli sobi.“

Nerad a slednjič se je udal in odšel v hišo in čez nekaj časa je z obema rokama k prsim tiščoč prinesel zveženj starih pisem.

Globoko sem vzdihnil. In kakor v zasmeh mojemu vzdihu so ščinkovci zajasali s svojo glasno pomladno pesmijo v vrhah okoli stoječega drevja.

Starka je med tem časom prinesla polič vina in kruha, postavila pred me ter mi ponudila, da naj prigriznem in pijem. To je stara gostoljubna navada naših kmečkih hiš in človek, bog-nedaj, da bi se ji upiral.

Potem pa sem pisma pomaknil k sebi z vso duševno resignacijo.

„Kaj bi radi zvedeli?“ sem se obrnil do Grabnarja.

„Naj vejo, midva sva tole lastnico kupila, ko sva že bila na prevžitku, ker se pač z mladima nismo prav dobro razumeli. Naj si bo to tako ali tako. Bolje je bilo, da smo šli narazen.“

Pred štirinajstimi dnevi pa je umrl poprejšnji posestnik te lastnice, Pungartnik tam v Kalu. Saj so ga poznali?

„Seveda.“

„Nu in dobro. Na tej lastini pa je še „ajntabuliranih“ 100 goldinarjev. Plačano je vse, pa po zapuščinski obravnavi se mora „iztabulirati.“ Zato bi jih prosil, da bi mi med temi le pismi poiskali tisto „kvitengo.“ Pungartnik je imel še svoji sestri tisti nadložni Micaji, ki je umrla pred nekoliko leti, izplačati materin delež. Ker pa je bila Micaja slaboumna in „bužava“ — še denarja ni poznala — se je izplačanje vedno odlašalo, in slednjič je ta denar potegnil brat Balantin.“

Tako bi mi bil dobri starec še dalje gostobesedno pripovedoval vso kroniko v teh preklicanih sto goldinajjih.

„O, to bomo takoj našli“, sem hitro rekel, da bi mu ustavil tok besedi.

Razvezal sem akte in v nos mi je udaril tisti znani, rekel bi — mrtvaški duh po operolem papirju. Od jablane doli pa je vejal duh cvetja — življenja.

Začel sem. Položil sem zveženj na desno, ter jel dvigati papir za papirjem seznanjajoč starca s kratko vsebino aktov in sem jih potem pokladal na levo. Oni je upiral oči zdaj v me, zdaj v papirje. Nekatero listino je že poznal po barvi, obliki, oguljenosti in drugih znakih. Na tihem je spremljala moje misli iskrena želja, da bi se kmalu našla tista pobotnica, da bi čimprej zopet mogel v prosto prirodo. Pa nebo mi ni bilo milostivo. List za listom me je varal, kakor vara včasih kartnega igralca, ko mu delilec dviga karte.

Dvignem zopet eden list. Nekaj rdečega je zamigljalo na spodaj ležečem papirju. Hitro sem se odmaknil — bila je tista rdeča živalca, ob katere pogledu človeku zagomeze živci po vsem životu.

Starec jo je tudi uzrl in nevoljno rekel: „Kje se je še ta vzela!“

„Pa res!“ pristavila je ona.

Smeh mi je silil v lica — stara lesena koča naj bi bila brez teh živalic — a zatajal sem ga tem ložje, ker me je nadlegovala misel, da si je ta preklicana živalca poiskala zatočišča v moji obleki zdrknivši v urnem teku z mize.

Približeval sem se h koncu zvežnja. Prečital še mnog list in listek in starec mi je razmotrival vsebino tega in onega celo brezpomembnega papirja. Pogledal sem na uro — bila je že štiri proč.

Ko sem slednjič našel pobotnico, moral sem še nekoliko posedeti s prijazno dvojico. Kaj se če! Človek živi med narodom, in ta rad vidi, da ž njim govoriš, misliš in čustvuješ. Moj izprehod je bil skažen in pomladno razpoloženje je šlo v nič in namesto cvetnega vonja sem še vedno čutil v nosu duh po operolem papirju starih pisem. Ta njih pisana vsebina je zadre-

vila moje misli v čisto drug tok. Iz njih se mi je razgrinjala slika za sliko družinskega življenja v naših seljakihi.

Na misel so mi prihajali ti in oni stari papirji, ki so mi že kedaj prišli pred oči.

Prišla, ali pravzaprav prišepala je nekdam priletna ženka, da naj ji poiščem izmed pisem „kontroht“ — ženitno pogodbo — ker je na neki njivi „intabuliranih“ še 70 gl.

„To je nemogoče, da bi kaj takega bilo!“ mi je pojasnjevala vdova.

V ženitnem pismu res ni bilo omenjeno to vknjiženje a neka poznejša pogodba je bila sklenjena na dovoljenje varuha, ker so bili dotični dediči še mladoletni.

Hitro je pristavila: „Jaz sem bila tedaj tudi še mlada, ko sem se možila, nisem imela še čisto 17 let. Leta so mi prikupili.“

Priznanje polnoletnosti imenuje naš narod, da se mu prikupijo leta, ker se mora zato plačati neka pristojbina.

Zazrl sem se v obraz starke in kar na mah se mi je zdelo, da vidim na nje velem obrazu mlade poteze, nežna rdeča polna lica, okroglo bradico, lepe temnomodre oči, belo čelo, obkrožano s temnimi kostanjevimi lasmi.

Ona se mi je nasmehnila, češ: „Bila sem mlada, in tudi lepa.“

Odloživši pa papir, videl sem pred seboj zopet vel obraz, pormenel kakor ta pisma, ki leže pred menoj.

Odhajajoč se je s težavo dvignila s sedeža — potožila mi je, da ima bolno nogo ter vdšepala iz sobe.

Prišle so mi včasih pred oči pisma, ki so bila pisana pred 80 in tudi celo 100 leti.

Že pred več leti, ko sem prišel na sedanje učiteljsko službovanje, mi je neki četrtek popoldne prinesel star možiček zveženj starih pisem ter me poprosil, naj bi mu jih razbral važne od nevažnih. Dostavil je: „Rad bi vedel, kaj govore nekatera pisma. Imam jih še nekaj od mojega očeta in matere. Kar jih nima vrednosti, jih bom zavrgel. Kaj bi mi ležala brezpotrebno v skrinji.“

„Moj Bog“, mislil sem si, „kako važnost naj ti imajo ta pisma, ubogi starček, ko si že z eno nogo v grobu!“

Tresel so se mu že roke in tresel se je po vsem životu.

Iz umazanega rdečega robca je razgalil debel zveženj pisem. Ko sem dvignil nekaj listov, so začele švigati tiste srebrne „ribice“, papirni molji. Listi so bili prestreljeni od njih, da so bili nekateri podobni rešetu. Tuintam je dvignil tudi papirni škorpionček svoje male škarjice kazoč svojo nevoljo, da ga motim.

Bili so tu krstni, poročni, mrtvaški listi, kupne, ženitne pogodbe, odstopna pisma in brez števila pobotnic in potrdil. Vmes so se nahajale tudi svete podobice, spominki z znanih slovenskih božjih potov.

S starčkovega obraza pa sem čital, da ga še vedno vežejo nekaki spomini na ta zdaj ničvredni papir.

Ko sem mu izpolnil njegovo željo, je izrazil v svoji priprostosti, da mi je s temi starimi pismi napravil nekako uslugo, da mi more ob četrtnih pač drugače dolgčas biti, ko nimam šole. S to prostodušnostjo me je spravil v vidno veselost.

Po njegovem odhodu pa sem se zatopil v trpko usodo, v robovanje našega naroda. Večina teh je pisana v — nemškem jeziku. Čitaš-li kmetu pisma, moraš uporabljati nemške spačene izraze, da te more umeti.

Kje trohne li neki one roke, ki so drkale po teh papirjih pisoč tu lepe, tam čudno kljukaste, skoro nečitljive pismenke . . .

JOŽE:

VEM, DA SEM ROVAR!

Vem, da mlad sem rovar,
ne še izkušen —
pa nič zato! —
Tud' v mladih se glavah
misli rode,
ki belijo starcem
že sive lase.

Predrznost.

„Vi niste zmožen satisfakcije! Kako ste se drzil mene zmlatiti?“

Pozna ga.

„Torej ste danes sklenili ustanoviti društvo za štediti.“
„No, to ste že gotovo zopet imei pošteno opico.“

POSLEDNJI POT.

No, ali jaz ne bom dobil likofa?" Tako je vprašal nekega dne stari in bolečni hlapec Jernej svojega gospodarja, mladega Žerjava, ko je že dolgo časa zastonj čakal običajnih pet goldinarjev predplačila.

Hlapec Jernej je že štirideset let služil pri Žerjavu. Prišel je s pastirjem, nadaljeval z malim hlapcem in končal z velikim. V mirni zadovoljnosti in tihni sreči mu je teklo življenje, dokler je gospodaril na Žerjavini stari gospodar. Razumela sta se dobro, boljše kakor je bilo pričakovati od takega sitneža, kakor je bil stari Žerjav. Minevala so leta in prišla je starost na pleča Jernejeva. In to v igred je legel stari Žerjav na postelj in umrl. Kmetje ne umirajo radi v vigradi. „Jeseni je čas“, pravijo. „Ko se vse podela in pospravi pred prihajajvšo zimo, tedaj naj pride smrt, če že mora.“ Toda smrt na vpraša nikdar. Pride in zamahne sredi dela. Tako tudi Žerjav. Nastopil je maj s svojim cvetjem in mladim življenjem in vse probujeno in pomlajeno naravo je opazoval, ko se je poslavjal s sveta.

In potem je zagospodaril njegov sin. Ta ni znal ceniti vrlin in zaslug starega Jerneja, ni hotel vedeti, kaj je storil mož za njegovo hišo. Starec ni bil več za vsako delo. Mladi gospodar mu je hitro prišel metat njegovo nerabnost pod noge.

„Komandiral bom že sam“, je kričal nad njim. „Tu se ni treba komu vmes vtikati. Za delo potrebujem ljudi, za delo. Bolelo je to Jerneja, bolj kakor bi ga pretepel. Ampak pretrpel je. Mladi gospodar še ni skusil življenja, sčasoma se mu bo sitnost izparila.“

Prišla je prej jesen v naravo, kakor pamet v glavo gospodarjevo. Nihče ni niti z besedo namignil Jerneju naj ostane. In tako se je zgodilo, da je nekega dne vprašal hlapec po likofu. Pa zdaj je olje na ogenj. Mladi Žerjav je vstal izza mize in se nagibal proti njemu — bil je nekoliko pijan in to je bila njegova slaba navada, in to navado je imel slabo.

„Zakaj pa si mi, zakaj? klada stara! Okrog oglov tudi sam lahko hodim, ne, da bi mi bilo treba zato šteti celih petdeset goldinarjev. Poberi svojiv sedem čespljev, pa se skidaj od hiše ob novem letu, da veš!“

Solze so kapale Jerneju na kruh, katerega je držal v roki. Pričakoval je vse prej, samo tega ne. Mislil je, da ga bodo nesli od Žerjava na pokopališče. Težak vzdih se mu je izvil iz prsij, kot klic trpina po pomoči.

„Grem pa zdaj od hiše, saj me že tako težko gledate, kaj bi čakal novega leta. Grem!“

Vstal je izza mize in mislil, da bo gospodar vzel svoje nagle besede nazaj. Pa nič. Še dalje je kričal:

„Le pojdi le, misliš, da se bode kdo jokal za teboj; še vrata ti zaprem za teboj, samo, da se spraviš.“ Tudi žena mu je pritegnila.

„Kar trgali se bodo zate, kaj ne, manjka takih lenuhov in kruhojedcev po kmetih. Še beračil hoš!“

Jasno je spoznal Jernej, da je star, zanič, kot star polomljen pljug za hlevom in da bo moral morda na stare dni, to pomeni visoko stare — kruha prositi, ako mu bo usoda odločila še dolgo življenje. Odšel je iz hiše pospravljat svoje reči v culo in skrinjo, z trdnim namenom, da odide takoj. Pospravil je obleko, perilo in orodje, kar ga je imel v skrinjo; nekaj malega v culo, pa šel jemati slovo od domačih. Čeravno mu je bilo težko pri srcu, si vendar ni mogel kaj, da bi ne šel po slovo, Gospodar je sedel za mizo in pil hruševce. Jernej mu je stisnil roko in dejal:

„Ne zameri mi kaj, ljubi moj Tone, če sem te kdaj razžalil. Mislim da bomo tudi odslej prijatelji, četudi ne bomo skupaj. Srečno!“ Pri vsaki besedi je hujše ihtel in predno je končal, mu je jok vzel besedo in solze so se mu vlile iz očíj.

Žerjava je pretresel jok in solze in morebiti bi bil rekel tedaj Jerneju: „Ne hodi od hiše! Ostani“, ko bi ne bil pijan. In tako je samo srepro gledal pod mizo in bobnal s prsti po mizi. Jernej je odšel iz sobe v kuhinjo.

A gospodinja mu ni niti roke ni dala za slovo. To ga je hudo potrla in zajokal je na glas, ke je stopal po dvorišču. Šel je med njivami in čez travnike, kjer je že tolikokrat s svojim znojem gnojil polje staremu gospodarju, kjer je zapustil vso svojo moško moč in mora zdaj zapuščati kot berač svoj ljubi kraj. —

Povsod, po njivah, travnikih, po gozdu se je poznala jesen vse je bilo tiho, zapuščeno, brez življenja. Jernej je šel k prvemu kmetu, ki je bil še mlad.

Mož je sekal steljo pred hlevom in pljuval rjavi šik.

„Žerjav me je nagnal“, pravil mu je Jernej, zdaj sem prost in lahko me vzameš še hočeš.“

Kmet si je pa mislil: „Če ga je Žerjav nagnal kaj ga bom jemal jar. Dedec ni za delo, sicer bi bil ostal tam.“ In je rekel Jerneju: „Ne potrebujem zdaj, stelje sem si navozil za zimo, drva imam napravljena zmlatim pa lahko sam, po zimi je čas.“

Jernej je bil odpravljen in šel k drugemu kmetu. Ta je bil že bolj v letih in tu je upal dobiti službo. Kmet je sedel v hiši in malojužinal.

„Dober dan!“ pozdravil je Jernej. Žerjav me je danes popoldne odslovil, morebiti bi me vzel ti, saj ne zahtevam veliko zase.“

Kmet se je napil iz litra se popraskal za ušesa in premišljeno odgovoril:

„To je križ, dandanes, pozimi nas je kmalu dovolj, poletu nas pomanjka delavcev. Je sitno pa ne morem drugače, boš moral že drugod poiskati. Na, napij se, da boš lažje hodil.“ Nalil mu je iz litra in Jernej se je napil in odšel. Čuden, njemu dosedaj neznan strah mu je stiskal srce ko je prišel k tretjemu kmetu in mu potožil svojo nezgodo. Ta kmet je bil surovina, znan po celi okolici in nahrubil je Jerneja, malodane na tak način kakor prej Žerjav.

„Ti lej!“ je pričel razkladati svoje modroslovne nazore, „ti lej, pomisli, nekoliko, da si neumen. Ti si star, si torej zanič, nihče te ne more rabiti za kako delo. Za pašo bi bil, pasejo pa otroci. Ko bi bil zakaj, bi te itak Žerjav obdržal, in te ne pojal od hiše. Tako je ti moj ljubi.“

„Ampak jaz pa moram živeti“, ugovarjal mu je Jernej.

„Pa živi, kdo ti pa brani?“ norčeval se je kmet dalje. „Pa najbolje bo zate, da umrješ. Stori tako in hvaležen mi boš za dober svet.“

Popolnoma polit in uničen je odšel stari hlapec dalje do četrtega kmeta. Ta kmet je bil njegov stari prijatelj in tu je upal dobiti vsaj prenočišče in večerjo; zakaj noč se je bližala naglim korakom. Kmet je bil usmiljen.

„Kar ostaneš lahko. Zdaj na zimo res ne potrebujem hlapca, boš pa na leto prav prišel. Steljo boš sekal in drva napravljaj. Po skrinjo bom jutri stopil k Žerjavu.“ Veselil se je Jernej, da je našel take ljudi, katerim se smili revež.

Ostal je tam in večerjal z družino, po večerji mu je gospodinja še ponudila skledice mleka in potem je odšel s hlapcem spat v hlev.

Tedaj je čez dolgih štirideset let prvi krat spal na tujem hlevu in to mu je branilo spanec.

Obenem se je živo spomnil preteklega dne, kjer je imel priliko spoznati štiri kmete. Priznal si je, da še v vseh štiridesetih letih ni skusil toliko kakor samo danes, v vseh letih je spoznal samo dva gospodarja, starega in mladega Žerjava. Spomnil se je pa tudi, da je tudi tukaj stari dobri kmet že star in da lahko danes ali jutri umrje in potem ga lahko odslovi mladi gospodar, ker je zanič. Domislil se je besed: „Pa najbolje bo zate da umrješ.“ Res! Nihče ga ne mara vsak se brani starega trhlega hlapca v hišo in tudi tukaj je samo dokler bo stari gospodar.

Dolgo čez polnoč je šele zaspal in čudno se je zdelo hlapcu, ki je ležal tik njega, kaj, da stari dedek tako kriči in izgovarja nerazumljive in blazne besede, in kaj, da tako diha.

Bolj se je še čudil drugo jutro, ko je ležal Jernej popolnoma trd in mrzel na svoji postelji. Mrtvoud ga je rešil skrbi in trpljenja.

KSAVER MEŠKO:

PESNIK.

O vitezu nam davna zgodba pravi,
ki ljubil dom je iz globin srca,
a nizka je zavist pregnala ga,
ker bila je sovražna njega slavi.

Enkrat še dom z ljubeznijo pozdravi,
užaljen se k sovražniku poda,
da smrtno rano domu z njim zada,
dasi boleost in sram srce mu davi.

FRANJO NEUBAUER:

RUSKA PRAVLJICA.

Na préstol uzvišeni sel je,
krog sebe na mehke fotelje
posádil prijateljev roj:
„Uživajte, bratje, z menoj!

Zdaj trdno in varno sedíte,
pred ljudstvom nikar ne drhtite!
Kaj ljudstva, kaj množice rev,
kaj njihovih mar nam zahtev?!

Ko čutijo sabelj ostrino,
ne mislijo več na družino,
ne slišijo vzdihov žena,
ne vidijo dečjih solza!“

In seli so, jeli in pili,
in divjali z automobili,
delili so mnog tisočak,
ki plačal ga je siromak.

Ko vsi so izginili zlati,
ko bilo ni kje več jemati,
ko bilo premalo okóv
za broj je nešteti robóv,

v tišini si ure večerne
pokliče prijatelje verne
in zadnji stotak razdeli
in z žalostnim glasom velí:

„Prijatelji, prazen je lonec
in glorijske naše je konec!
Prišel je močnejši kot jaz
in mene pregnal je in vas!

Preklinjajmo svojo usodo!
Zdaj drugi gostili se bodo,
in srkali mleko in med,
ko lonec napolnijo spet.

Nesrečen pesnik, že se sili peti
drugače, kot velevala mu srce,
in kar še ljubil je pred malo leti

s sarkazmom bridkim biča zdaj in
že,
dasi srce ob tem bridkosti mre,
ko ranja druge, sebe najgloblje . . .

No, bili veseli smo svatje!
Kar mogli, popili smo, bratje,
in lep nam ostane spomin
na slaje likerjev in vin.

Sorodnikom dali smo hleba,
prihranili, kar nam je treba,
da tudi doma za pečjó
slabó se živelo ne bo.

In zemlja nam da pokojnino,
ker pili domače smo vino,
ker vneti od naših pijač
opevali kraj smo domač.“

Še enkrat so glasno zapeli,
še zadnjič se tesno objeli . . .
Od zarje rudel je obzor,
ko v pókoj odhajal je zbor . . .

Ko drugi prišli na krmilo,
tisóč je robóv zaupilo,
zahtevalo hleba za sé,
za gladne otroke, žené.

Vse našli so prazne blagajne,
pregledali kote so tajne,
razglásili prve so dni:
„Za sužnje beliča ga ni!“

In sužnji so spet plačevali,
molčali in spet gladovali,
in upali kakor dozda
v pravico in v zémeljski raj!

Saj suženj ne more verjeti,
da ni je pravice na sveti!
Prevaran naprej in naprej
verjame in upa brez mej . . .

HALLEYEVA ZVEZDA-REPATICA.

V najkrajšem času, to je 18., 19. in 20. maja bomo videli s prostim očesom največjo in najlepšo zvezdo repatico, kar jih astronomija pozna. To je takozvana Halleyeva zvezda repatica (komet), katera se vrne vsakih 75 let in katero so zadnjikrat opazili leta 1835.

Kaj pa je to „komet“? Znani grški učenjak Aristoteles — katerega imenujemo očeta vede — je bil tega mnenja, da so kometi zemlske prikazni, to je izhlapevanje zemlje, in sicer njeno slabo izpuhtevanje. Zato so tudi pripisovali ljudje repaticam vse slabo in bali so se jih kot oznanjevalke nesreč.

Pozneje se je pečal Janez Müller iz Königsberga z raziskovanjem repatic. Ta mož je latiniziral po takratni šegi svoje ime in se imenoval Regiomontanus. Menil je, da so repatice kosmična, to je vesoljnosti (Weltall) pripadajoča telesa, katera niso v nobeni dotiki z zemljo.

Regiomontanus je živel v 15. stoletju (roj. 1436.) in je bil asistent na dunajski zvezdarni. Učitelj njegov je bil Janez pl. Peurbach, prvi profesor zvezdoslovja na dunajski univerzi.

Slutnja Regiomontanusova se je pozneje uresničila. Danes vemo o kakovosti repatic toliko, da obstoje iz zelo tanke tvarine, skozi katero vidimo migljati zvezde.

Repatice imajo navadno gosto jedro in prozoren, krajši ali daljši rep, kateri nastane sled puhtenja, ako pride repatica blizu solnca.

Iz kakšne tvarine obstojajo pravzaprav repatice, tega do sedaj ni bilo mogoče določiti. Vendar so z raziskovanjem zaznali, da vsebuje vsaka repatica ogljikov vodik (Kohlenwasserstoffgas).

Mislili so, da so póta repatic premočrtna, toda čudili so se, da se premičejo repatice takrat, ko se jih ne vidi, v ravno nasprotni smeri. Iz tega je sklepal župnik Dörfel iz mesta Planen (Šaško), da se repatice premikajo v loku, da bi potem izginile v vsemir (Weltall).

Pozneje se je pečal Halley [(izg. Hálli) roj. 29 oktobra 1656] s tem da bi proračunil poti štiri in dvajsetih repatic, katere so opazili mej 14. in 17. stoletjem. Pri tem pa je opazil, da imajo štiri repatice, katere so se prikazale v različnih časih, popolnoma enako pot. Iz tega je sklepal, da je to le ena repatica, katera se povrne vsakih 75 ali 76 let.

Da bi se prepričal o resničnosti svojih domnevanj, je začel proračunavati zopet čas, v katerem se je morala pokazati po njegovem mnenju repatica. Pri tem je opazil, da je le-ta rabila od leta 1607.—1684. nekaj več. kakor v prejšnji perijodi, to je od leta 1531.—1607., in te razlike si ni znal razlagati. Pri

tem pa mu je pomagal njegov prijatelj in učitelj Newton (izg. Njūtn). Ta je dokazal, da tako, kakor drži solnce zemljo na njeni poti, privlačijo tudi zemlja in vse druge zvezde premičnice (planeti) repatice in s tem povzročajo nepravilnosti.

S tem je bil razložen pogršek in Halley se je upal prorokovati, da se povrne komet leta 1759. Halley ni doživel sicer tega, toda repatica se je prikazala pravočasno in imenovali so jo Halleyovo. Tudi leta 1835. se je prikazala zopet in takrat so jo prorokovali za leto 1009—1910. Dne 11. septembra 1910 jo je zapazil Wolf v mestu Breslau s pomočjo fotografa in dva dni pozneje so jo v Kaliforniji videli z daljnogledom.

Začeli so tudi pregledovati in preiskavati prejšnje repatice in dokazali so, da se je prikazala Halleyva repatica prav gotovo do leta 11 pred Kristusom, najbrže pa tudi do leta 240. pred rojstvom Kristusovim.

V kronikah zaznamujejo Halleyevo repatico, kot pravo *vojno* repatico. Tako nam poročajo, da se je prikazala leta 66. po Kristusu „kot žareči meč na nebu“, kateremu je sledilo opustošenje Jeruzalema po Rimljanih. Tudi stavijo Halleyevo repatico v zvezo z mnogimi drugimi bitkami. Tako na primer z parazom Atila na Katalaunskih poljih leta 451., z podjarmljenjem Angleške po Normanah leta 1066. in končno z zmago nad Turki leta 1456.

Prva podoba te repatice se nahaja v arhivu mesta Thariense (izg. Tarisös) in sicer na velikanski preprogi, katera predstavlja zmago Normanov skupno s to repatico. — Prva znanstvena risba repatice sploh pa izvira iz 1787. in je bila izgotovljena od Hevelija (Hevelius).

O poteh repatic vemo dandanes, da se Halleyeva, kakor tudi vse druge nam znane repatice v zelo dolgih elipsah premičejo okoli solнца. Prisolnčje (Sonnennähe) ali takozvani „perihél“ je pri vseh v razdalji zemlje od solнца; odsolnčje (Sonnenerne) ali „aphel“ pa je daleč zunaj. Tako je odsolnčje pri večih kometih, katerih obtek znaša 3 leta v poti Marsa; zopet drugi imajo svoje največje odsolnčje v Jupitrovi poti. Katerih obtek znaša 13 let, pa pridejo do poti Saturna, onih pa, katerih obtek znaša 33—40 let do Urana.

Halleyeva in 3 druge repatice z enakim obtekom pridejo do poti najoddaljenejšega znanega planeta, namreč do Neptuna.

Ker se pa dve repatici, katerih obtek znaša 125 let, za časa svojega odsolnčja mnogo bolj oddalijo od te poti, vlada mnenje, da kroži daleč od Neptuna še en planet okrog solнца. Sedaj iščejo pridno ta planet, kakor so tudi našli Neptuna na podlagi enakih slutenj.

Sedaj se pa pripravljajo astronomi z največjo skrbnostjo, da bi prikaz Halleyevega kometa kolikor mogoče porabili za znanost. Umljivo je torej, da pričakujejo učenjaki s tako nape-

tostjo rezultat svojih opazovanj, ako pomislimo, da je Halleyeva repatica, katero lahko raziskujemo s spektralno analizo.

Vprašanje, če je mogoča kaka nevarnost za naše zemljo radi približavanja velike Halleyeve repatice, je treba zanikati. Prej bi komet s svojo zračno naravo pri morebitnem trčenju sam sebi škodoval. Toda tudi to je izključeno, ker je repatica, kadar je najbližje zemlji, od nje še vedno oddaljena nad 20 milijonov kilometrov.

Do sedaj se je videlo repatico le skozi zelo dober dalnogleed in ni kazala nobene posebnosti. Razložila se je od drugih zvezd le z tanko meglico. Toda sedaj postaja vedno svetlejša in v njeni največji lepoti jo bodevme videli na pomlad s prostim očesom. Ko bode dosegla 20. dne meseca maja največje prisolnčje, bode zopet izginila v vsemir.

JOŽICA :

V MRAKU.

Škrablja ob okno mrzli drobni dež,
in v sobo mojo pada temni mrak;
stoji v zeleni vazi šopek svež,
kako mi vonj od njega je sladak.

Zdaj v polutemi zrem na bujni cvet,
ki v kljub jeseni mrzli je vzcvetel,
nekdajna čustva mi privablja spet,
sedaj ko v sanje se je svet odel.

Ko sem na polju v srečnih, prošlih dneh,
v prostosti zlati, trgala pomladni cvet,
slutila nisem, tam na rodnih tleh,
da šla bom grenke ure uživati v svet.

Sedaj obstane mi korak, vsred' dolgih cest,
nazaj, ozira se oko, oživlja se spomin,
lepota se odpira mi ponosnih mest,
a rodne hiše tukaj ni, ni rodnih mi planin.

In v uri pozni, ko narodo skriva mrak,
z dušo hrepenečo v cvetke ljube zrem
minule dneve mi predstavlja listič vsak
li čuda je — če tiho solzo si oترم.

IDILIČEN DAN...

Strma pot nas je peljala skozi smrekov z bukovjem pomešan gozd. V lahnem že nekoliko mrzlem vetriču so se zibala zlato-rumena peresa na drevju in s šuštenjem motila gozdno tišino. —

Kako idilično se mi je zdelo tistega dne v gozdu. Jedva do zemlje prodirajoči žarki solca so obsevali svinčeno vejevje bukovja in tibi tk — tk se je čul od daleč. Vedno glasneje. Kakor dvigajoči se akordi — — —. Čim bližje smo se pomikali stari bukvi, tem močneje je udarjala žolna, ter si iskala hrane. Ko smo se že skoraj približali je zafrfotala in plašno odletela v megleni dan. — — —

Dobre, rekel bi nepokvarjene volje smo bili. Namenjeni smo bilo na Katarínski vrh, kjer stoji majhna vasica precej visoko in skrita v hribih. Le nekaj hiš šteje.

Že smo dospeli do vrha. Kako lepo se nam je zdelo tukaj! Tu ni onih dolgih ulic, ne večnadstropnih hiš in razkošnih palač kakor po mestih. Pač pa vlada nad tem prijaznim selom idila. Nizke hiše, da bi se moral prikloniti, če bi hotel zlesti skozi nizka vrata. Mojhna okna in s slamo krite strehe, vendar vse tako prikupljivo. Beli zidovi drže položne slamnate strehe trintam z zelenim mahom poraščene. Iz nizkih dimnikov se vali dim in kakor bi ne hotel od hiše, se lovi okoli streh.

Mlada deklica, šestnajstih let, ogljenih oči in črnih las je stopila na prag ko smo se pomikali mimo hišice tiho, dasi smo preje celo pot pridno kramljali. Plavo krilo ji je skrival širok, bel, s čipkami obrobljen predpasnik. Njen zagoreli, obraz, se mi je zdel tako nedolžen in dasi še mladi je sijala z njenih očij resnoba. — — — V spomin sem si jo utisnil za vedno. Koli-kokrat zrem po mestnih ulicah po vitkih bledoličnih gospodičnah; — — a zaman — — ni je take! — — Zdi se mi, da je bila ona gori na Katarínskem vrhu najlepša. — — —

Že smo premagali docela Katarínski vrh. Stopili smo v gostilno. Odložili smo plašče in palice, ter se kmalu oddahnili spehani od precej strmega pota.

Nizki nekoliko začrneli strop, v kotu pa je stala velikanska zelena peč in zrla ponosno po sobi. Okrog nje so sedeli na klopeh kmetje in majhen možiček s polhovko na glavi in kratko pipico v ustih je zrl z občudovanjem plesalce, ki so se vrteli sredi hiše. Kaka poskočnost! Tudi jaz sem občudoval nekaj časa ta kmečki ples; to udarjanje z nogami ob tla, da se je stresal pod in zvenketale šipe na oknih. Kmečka fanta, krepke postave, ki sta si privoščila tisto nedeljo pravcato veselje, oblečena v irhaste hlače in žametne telovnike s srebrnimi gumbi, ter z zelenimi klobuki, za katerimi sta imela lepo zavite krivce, sta vrtela svoji deklici, da je bilo veselje. In one! V kratkih

z višnjevo — rudečimi rožami posutih krilih, gladko počesani in rudečih zdravih lic. Kako brhki ste bili! Kmetice in kmetje so opazovali poskočnost mladih parov in delali opazke: „Dobro se sučejo.“

Mi smo se vsedli za veliko, čedno pomito javorjevo mizo in kmalu se je začela tudi med nami živahna zabava. Le žal, da je tako hitro potekel čas! Kmalo se je zmračilo in glasno pevajoč smo zapustili kraj, kjer se nam je zdelo tako prijetno. Strma, kamenita pot nas je peljala navzdol in skrbno smo morali paziti, da nismo napačno zastavili noge. Med veselim petjem smo zrl v dolino, odkoder so odsevale lučice skozi okna kmetjskih koč.

Malo pod Katarínskimi vrhom sem obstal pred kočjo, kjer je stala preje tista črnolasa deklica. Brleča luč je gorela na mizi, ko sem se ozrl v nizko in slabo razsvetljeno sobo. Tam pri postelji je pa sedela deklica in pela. Kako lepa podoba. Da sem slikar, bi gotovo naslikal ta lepi prizor! — Komu li poje? Stopim bližje k odprtemu k oknu. Kaj vidim! Njena mati je ležala v postelji, menda na smrt bolna.

„Poj, Ivanka, da mi lajšaš bolezen. Kako hudo mi je umreti. Kako težko te zapuščam!“ — Deklica je pa pela neprenehoma bolni materi. — — —

Odití sem moral za tovariši, ki so bili že precej pred mano, deklica pa mi je ostala v lepem, nepozabnem spominu. — — —

DOLENC:

ZMOTA.

Ko Ti bi vedela, kako Te ljubim,
kako spominu le na Te živim,
kako pred sliko Tvojo v prah se grudim,
in ko bi vedela, kako trpim —
ne rekla bi besede one žale
in ne obrnila pogleda proč,
in v srce sence hladne bi ne pale,
in v dušo mojo ne obupa noč . . .

DVE ZA ANGELO.

I.

Kdo ti je v oči zapisal
tako moč;
kdo jih je narisal,
da so modre tako
kot nebo
pod noč?

Kóga vse so zapeljale?
Njih nasmeh,
njih zenice male
so tolmuni morja,
zvezde neba
v nočeh.

Vpletle so me v svoje mreže
prehudo;
temna moč me veže
neločljivo na nje,
da je srce
bolno:

II.

Lica tvoja — svilen pajčolan,
in oči — plavice sredi polja;
kot da pila kraški si teran
židana je tvoja volja...

Koliko užije sladkih ur,
komur daš, da k tebi se privija!
Jas sem le zaljubljen trubadur,
srečen že, če ti napija.

Ljubezen do umetnosti.

„Temu se čudim, gospa Majerova, ko je bil Vas mož bogat, živela ste ločena od njega, sedaj pa ko se živi z igranjem na „lajne“, živiti zopet z njim?“

„Veste, milostljiva gospa, za umetnost se naredi vse na svetu!“

Pozorni mož.

„Zdaj pa že moram iti domov. Moja žena je zadnji čas strašno nervozna.“

„In na čem to spazuješ?“

„Na njej ne, ali na sebi.“

34. Uganka.

Milka iz Mengša.

Nič ne diham, nimam pluč,
vendar sem brez zraka — fuč.

35. Uganka.

Franja Kozjekova, Vače.

Pri revežu majhna moja je mera,
sicer pa me nikdo ne prezira.
Včasih povzročam obilo prepira:
vladar zapusti me, kadar umira.

36. Besedna uganka.

Vinko Snežničanov iz Kajte-
briga.

Koščena pride —,
čez te pogrne —,
te pōnese v —,
kjer orje črni —.

37. Rebus.

Srečko Ogrizek, Sp. Šiška.

$$100 \text{ L} + 100 = \frac{\text{ah}}{\text{nog}}$$

38. Vprašanje.

Mihael Pustišek, Zdole.

Kaj brez ognja in brez solca
peče?

39. Tajinstveni napis.

Marta Gobec, Sv. Janž.

Slo trp mini cis veno!

40. Kraljev sprehod.

Sava Burić, Emona.

				lju	bi	jas	bi	hand	žar	ku	ki	lo									
				vro	ve	lju	ne	ni	kviš	naj	dvi	de									
		čne	soln	če	ona	dne	lo	des	spa	ga	raz	za	na	le							
				žar	jah	vi	bak	v	si	mo	ka	mu	svet	če							
				san	ke	di	le	nas	Mo	de	ja	tan	lju	kli							
ne	mu	lu	mo	no	v	e	je	va	ja	te	je	špar	no	po	na	čr					
za	po	ja	po	ja	se	ne	zdra	ju	me	mu	kim	res	je	dič	gos	no					
se	či	v	mo	za	mu	va	jo	se	bo	kle	za	brid	meh	ka	gor	na					
se	da	ni		ta	og	ti	ni	če	te	sve	jem	ni		kuž	lič	ble					
v	me			nje	vi	ra	s	in	nad	tov	nim	gor			na	do					

Rešitev ugank v 4. številu.

24. V orkan, na krov. 25. Pomočnik, po močnik. 26. Gregor, Čič: Gregorčič. 28. Resnica oči kolje. 29. Živela Slovenija! 30. Krojaški mojster. 32. Rokovic. 33. Peter je Gospoda trikrat zatajil.

27. Dobro jutro.
Solnček sije, ptička poje
vse se veseli,
ej, zaspanke in zaspančki
brž na noge vsi.

„Dobro jutro, dobro jutro!“
kliče vse tedaj,
in vsa zemlja je kot eden
blažen nasmehljaj.

Igor.

Listnica uredništva.

Naročila, reklamacije, pritožbe, i. t. d. naj se pošiljajo naravnost na Vydovo tovarno hranil v Pragi VIII., rokopisi pa na Zofko Kveder-Jelovšek, Zagreb, llica 20.

Bogorinkin Zobor. Črtica za začetnika ni slaba, vendar ima le lokalno zanimivost ter je zato ne morem natisniti. **J. W. na Koroškem.** „Poslednjo pot“ natisnem, člančič pa ni pisan dovolj trezno in stvarno. **J. R.** Čustvo s katerim ste zložili svojo pesnico „Po očetovi smrti“ Vam služi kakor sinu v čast, forma pa je slaba in pomanjkljiva, zato ni za tisk. **J. P.** „Iz dnevnika“ je preveč sentimentalno; napišite kaj družega in pišite samo po eni strani papirja. **Riverain.** To pot nič! Prosim Vas, gramofon, to je nekaj strašnega! Jaz jih sovražim iz dna srca in nikakor ne pojnim, da bi ta nadloga sluha in živcev mogla briljirati v pesmi modernega poeta! **Drago.** Vaše pesmice so prijetno cingljanje za domačo rabo, javnost pa mislim, ne bo izgubila mnogo, če jih izročim mesto nji — košu. **J. B.** Včasih se zablješ v Vaših kiticah lepa misel ali takoj jo pokoplje neroden izraz, posiljena rima, banalnost. Škoda, ali za tisk take pesnitve niso. **J. S.** Tudi Vam se izmika muza na isti način. **V. K. Saviljev, Ljudmila, Sneženski, Fran, P. Š.** Ne morem priobčiti. **Borivoj.** Ideja je res lepa in v resnici mi je žal, da oblika ne odgovarja vsebini. **Radostin.** Najboljšo od poslanih pesmic objavljam na tem mestu:

Poet postati težka stvar,
obdan povsod je od prevar.
Čeravno trud je res težak,
poprime se ga vsak bedak.
Zdaj v notes nekaj si zapiše —
in čas prebira — zopet zbríše.

Besed pri njem je mala bira,
na um mu pride maloktera.
In končno ga tako vjezi,
da „Pegaza“ v pogin pusti.
Poet postati težka stvar,
zato ne loti se nikar!

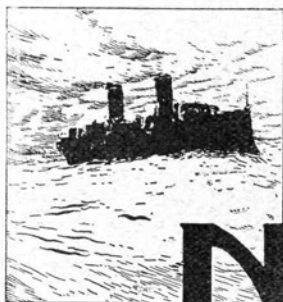
Zdravniška vest do Idrije, Žirov in okolice:

Novi okrožni zdravnik dr. **Pavel Indra** se je preselil iz Planine v Idrijo in ordinira: v Idriji v mestni ubožnici, v Žireh vsak četrtek v novem občinskem uradu.

VSEBINA: SELMA LAGERLÖFOVA: Materina, podoba. — KSAVERA: Močna je tujina. — PETER STRGULCA: Ilirizem na Slovenskem. — MIHAJLO JAKIV: Povest o prstanu. — KSAVER MEŠKO: Pomladnja žalost. — IVAN STUKELJ: Stara pisma. — JOŽE: Vem, da sem rovar! — IVAN WASTL: Poslednji pot. — KSAVER MEŠKO: Pesnik. — FRANJO NEUBAUER: Ruska pravljica. — MIROVAN: Hallejeva zvezda-repatica. — JOŽICA: V mraku. — P. B.: Idiličen dan... — DOLENC: Zmota. — SAMKO CVETKOV: Dve za angelo. — Smešnice. — Uganke. — Ameriški detektiv Leon Clifton v Pragi!

Izdajatelj in za uredništvo odgovoren: F. Vydra v Pragi VIII.

Tisk firme Binko in Zika v Pragi II., Vodičkova 22.

oo

Ameriški detektiv Leon Clifton v Pragi!

No mr. Clifton? — „Imam že gotovo sled, gospod ravnatelj. Posrečilo se mi je dobiti v roke šifrirano pismo, iz katerega sem zvedel, da se ima atentat, katerega se pripravlja na prezidenta, izvršiti 4. džulaja prihodnjega leta. Adresat, Tom Burleigh je bil z pismom pozvan, da bi se med tem peljal v tisti kraj, kjer se vrše priprave. Ono mesto je zelo daleč oddaljeno od Chicage! je to Praga.“

„Praga! Hm, hm — kje je to pravzaprav?“ „V Evropi, v eni deželi avstrijske države, ki se imenuje Češko — Bohemia.“ „Ali se govori tam angleško?“ „Seveda, na angleškem konzulatu pač in tudi drugod, kjer ravno angleško znajo. Toda domač jezik je pa tam češčina.“ „Kako pa se bodete v oni Pragi razumeli?“ „Mislim namreč sodeč po vaših prešnjih opombah da se tja odpravljate.“ „Da, odpeljem se v Prago. Česko sem se naučil od Čehov, ki so naseljeni v Chicagi. „Koliko jezikov že znate!“ je nekoliko zavistno vzdihnil mr. Walking, načelnik chicagske policije. „Ali pojdete tja sam?“ „Popolnoma sam. Preskrbel sem si izbornega „Vodnika po Pragi“ — upam toraj, da se tam brez tuje pomoči hitro uživim!“ „Želim vam kar najboljši vspeh, mr. Clifton! In pišite mi iz te Prage!“

* * *

Malo pred božičnimi prazniki je bilo in kakor vedno ob tem času, bilo je tudi v tem letu zelo živahno po praških ulicah.

Pred eno hišo je zavzel svoje mesto prileten kostanjar, ki je prodajal z „paro pečene“. Bolj pa kot na mimoidoče se je oziral na vrata one hiše. Tako je marsikdo šel mimo kostajnarja in nihče izmed njih ni niti slutil, da vidi v Pragi pisatelja i tu z neizmerno poželjivostjo čitanih „Spominov ameriškega detektiva“.

Da, bil je to Leon Clifton, v Ameriki znan pod imenom „The Greant Charlie“, ki je postal v Pragi kostanjar, da bi tako lažje dosegel svoj cilj.

Omenjena hiša ga je zelo zanimala. Stanoval je vnji neki A.W. Forbes, ki je bil preje v Chicagi, in kateri je znal še dosti dobro češko.

Clifton ga je spoznal v neki praški restavraciji, kjer je Forbes mnogo pripovedoval o ameriških razmerah, in s svojo kritiko se ni dotikal le ondotnega vladnega sistema, ampak celo osebe samega

prezidenta. Enkrat se je celo izrazil, da v Ameriki mora enkrat počiti in da prezident zleti. Ostali gostje so nasproti temu trdili, da se sedajni prezident obdrži in da bo zopet izvoljen.

Clifton pa je takoj začel Forbesa sumničiti. Kaj če Forbes misli z izrazom „zleti“ pravi pomen te besede? Morda je to celo eden onih zarotnikov, radi katerih se je napotil v Prago! Zasedoval je toraj Forbesa, izsledil njegovo stanovanje in kmalu je spoznal, da ima tajne stike z nekim Vokurka, o katerem je zvedel, da je „puntar“. Izsledil je tudi stanovanje od Vokurke. Ker pa ga je Forbes bolj zanimal, zasedoval je v prvi vrsti tega. Radi tega si je napravil pred hišo, kjer je stanoval Forbes „opazovalno postajo“.

In tu je prišel nekoč pod večer Forbes iz hiše, spremljan od Vokurke, ki je bil tam malo pred tem šel. Oba sta nesla velik zaboj in takoj sta se začela ogledovati „Le napreji“ oglasil se je Forbes. „Saj nihče ne pozna, kaj neseva!“ Te besede so zbudle Cliftona. Zapustil je svoj „parni stroj“ — naj ga vzame, kdor hoče, on z njim vendar ne pojde v Ameriko — šel je za onima dvema. Vokurka se je stalno oziral okrog.

Konečno sta šla v hišo, kjer je on stanoval, Clifton za njima. „Da bi se le naši med tem še ne vrnili domov!“ se je izrazil boječe Vokurka. „Tako bi začeli izpraševati — saj jih poznate! — in jaz jim ne bodem povedal, kaj neseva!“

„Morda ne bodo še doma!“ je tolažil Forbes. „Morete pač varno skriti?“ „Morem. Dam to v skrinjo, zaprem in ključ pa „izgubim“, se je zasmel. Le da bi mi to tam ne postala vlažno!“ je rekel v skrbi. „Že sedaj se veselim nasledkov!“ se je oglasil Forbes. „Jaz tudi upam, da nastane potem uspešen prevrat — in prezident...“ „Pst!“ ga je svaril Forbes, ker je zaslišal za seboj korake.

Ozrl sa je, za njima je šel star, neznan mož. Nista se več brigala zanj; ni jima bilo to nikakor sumljivo, da gre za njima po stopnicah.

Končno je prišel Vokurka do svojega stanovanja in je odprl.

„Nikogar ni doma!“ se je oddahnil. Oba sta izginila za vrati, v katerih ključavnici je zorožljaj ključ.

Cliftonov obraz je kar žarel samega veselja. „Imel sem danes srečen dan!“ Segel je z desnico v žep, kjer je imel revolver. Potem pa je potrkal. Znotraj je bilo slišati šum. Po par trenutkih se je nekdo ozval: „Kdo je?“ „Nekaj za gospoda Vokouna!“ se je oglasil Clifton. Vrata so se odprla. Clifton je vdrl v kuhinjo, kjer je stal pri zavojih Forbes, ki so bila že razložena po tleh. Vokurka pa je bil pri vratih. „Česa želite“ je vprašal ostro. „Roke kvišku, gospodje!“ je zavpil Clifton, in meril na nju z revolverjem. „Ropar!“ se je zatresel Vokurka. „Roke kvišku!“

Od strahu se treseča sta ubogala.

Prej kot sta mislila, sta bila zvezana.

„Kaj to pomeni?“ je zakričal Forbes.

„Ničesar drugega kot to, da sta aretirana. Iar sem Leon Clifton iz Chicage, džentlmens — tu moja legitimacija.“

„Clifton tu!“ se je začudil Forbes.

„Da, mojster, sem tu, in veseli me, da sem vaju mogel okrasiti s svojimi naramnicami. Sedaj mi dovolita, da preglemam nekoliko stanovanje in potem pojmeta s menoj na policijo!“

„Mi dva? In zakaj? Saj nisva ničesar zakrivila!“

„Zastonj tajita! Zvedel sem, da pripravljata atentat na prezidenta Unije — vem tudi, kaj je v teh zavojih! Razstreljivne snovi prav sigurno, džentlmens!“

„Toda gospod —“ se je branil Vokurka.

Toda Forbes se je začel smejati.

„Gotovo nesporazumljenje! Le preglejte si te razstrelilne snovi!“ „To storim tudi brez vašega dovoljenja!“ In takoj je začel z največjo opreznostjo odstranjevati zavoje.

Platnena vrečica — tehtajoča prav gotovo kakih pet kil, razne velike škatlje, dve steklenice. Na vseh čisto nedolžni napisi.

„Torej mr. Clifton?“

„Zunajnost me ne zmoti. Toda notrajnost me prepriča!“

„Da, prepriča vas — o naši nedolžnosti!“

Neoziraje se na njunin govor, je odprl Clifton vrečico. Pomajal je z glavo. Pogledal je v škatlje, poduhal steklenici — in njegov obraz je bil vedno daljši.

„Toraj mr. Clifton; ali bi tole moglo koga pognati v zrak?“ vprašal je ironično Forbes.

„Seveda da nikogar!“ se je nasmejal tudi Vokurka.

„Nekaj pa to vendar požene: namreč tuje izdelke iz moje domačnosti, kakor upam.“

„Gospodje oprostite“ je odvrnil Clifton v zadregi. „Bil sem na nepravem sledu. Ko ste tole nešli, vaš strah, da bi to nihče ne videl — in pa vaša opomba o prezidentu...“

„Takoj vam to objasnim, gospod Clifton!“ je rekel smehljaje Vokurka. „Prej pa naju osvobodite!“

Verižice so hitro odpadle.

„Sem oženjen, gospod Clifton, je začel Vokurka, „imam dobro ženo, toda slabo. Zato imam močno taščo, ki nad nami vlada. Zato ji praviva tukajle z gospodom Forbasom „prezident“. Taščica je imela nemško vzgojo in hvali vse, kar prihaja k nam iz tujine — zlasti hranila.“

Tem daje vedno prednost pred našimi, docim bi zopet jaz raje podpiral domače izdelke. Nasproti „prezidentu“ pasem ničla. Zato hočem narediti poskus, ki morda pri nas povzroči odločen preobrat. Tajno sem si naročil izborne izdelke libenjske Vydrove tovarne na hranila, o katerih sem slišal že toliko hvale.

Moja žena je tudi že o njih govorila napram meni — seveda tako, da bi jo prezident ne slišal; da bi to pač rada skusila, če bi se ne bala mame. Sklenil sem toraj, da na vsak način dobim domov te Vydrove izdelke. Naročil sem

jih na naslov gospoda Forbesa, ki jih je med tem pustil pri sebi. Danes se mi je ponudila ugodna prilika, da sem odnesel te stvari, ker žena in tašča sta odšli od doma na daljši čas. Hočem to skriti v skrinji, kjer imamo same nepotrebne stvari, in zato prezident ne bo klical ključavničarja, če „izgubim“ ključ. Jutri hočem dati te izdelke poleg drugih daril svoji ženi, za „Jezuška“ „Prezident“ pravi, da vsak darek, — naj bo že kakoršenkoli — „od Jezuška“ mora biti odkritosrčno sprejet. Upam, da nam s svojim mrmranjem ne pokvari praznikov — in da potem vendar prizna izborno kakovost slovanskega izdelka, ko ga pokusi. To je cela naša puntarska zgodba, gospod Clifton!“

Detektiv se je znova opravičeval, kakor je najbolje vedel in znal in potem je še sam pomagal, ko so devali „razstrelilne snovi“ v red. Ostal je nekoliko časa pri Vokurki in ko je odhajal z Forbesem je bil povabljen na praznike na južino k Vokurki.

Prišel je točno in vsi so ga srčno pozdravili, „prezident“ zlasti za to, ker je bil „tujec“. Okusil je s slastjo kavo, h kateri je prigrizoval izborno pitico. Potem je prišel na mizo imenitni malinovi grog, h kateremu je prigrizoval delikatne oblate. Na konec je izpil vsak kozarec vode, ki je šumela, imela prijeten okus in vse izborno osvežila. In ko je tašča izjavila, da je vse to izborno, je Vokurka kar žarel same radosti. Clifton je ostal dalje časa v Pragi, kjer je zasledoval prave zarotnike. Bil je pogosto gost pri Vokurkovih, ki so zelo radi poslušali njegove zanimive prigodke.

Okušal je pri njih juhe z Vydrovim pridatkom in samostojne juhe iz Vydrovih konzerv in ni jih mogel prehvaliti.

Potem je zvedel, da so zarotniki zopet v Ameriki. Moral je toraj za njimi. V svojo domovino celi ta čas ni poslal nikakega poročila razun enkrat neka oznanila svoji rodbini, da je čil in zdrav. Ko je odhajal, vzel je s seboj zalogo Vydrovih izdelkov, katere je pismeno naročil v libenjski tovarni.*) Končno se je zopet pojavil pred mr. Walkingem, policijskim ravnateljem v Chicagi. „No, mr. Clifton?“

„Naredil sem v Pragi imenitno odkritje. Tu, prosim, je to zaznamovano. Podal je ravnatelju zapisnik.

Mr. Walking je čital:

Vydrova tovarna hranil. Praga-Libeň.

Vydrova kava.

Vydrove juhine konzerve.

Vydrov juhin pridatek.

Vydrov malinov grog.

Vydrovi oblati.

Vydrovi šumeči bonboni „Ambo“.

Vydrov „Buchtin“.

Amerikanci lahko Čehe zavidajo!!

*) Upamo, da se nam posreči med ogromno množico naročil najti tudi naročilo tega proslulega detektiva, in potem jo javno priobčimo.

Vydrova otroška moka.

(Nadaljevanje.)

Zrnca otroške moke pa branijo, da se mlekove surovine ne morejo združevati v take skupine, ta zrnca vnikajo takoj spočetka v te drobne vmetke, ko se pričenjajo še le tvoriti ter jih razkrajajo in tako napravljajo iz njih snov, katero otroški želodec lahko popolnoma gladko in dobro prebavi. Tako omogočuje otroška moka na edni strani dobro uporabo kravjega mleka in pravočasno odstrani vse mogoče zarodke in predpogoje za razne bolezni, ki bi se drugače razvile in nastale pri prej nemogočem pravilnem prebavljanju.

Toraj, in jedna izmed teh dobrih, od stroge znanstvene kritike odobrenih mok, je Vydrova otroška moka.

Vydrova otroška moka je sicer najmlajša, toda najboljša otroška moka sploh. Prve lastnosti ni treba dokazovati zato, drugo pa podam takoj najnepobitnejši dokaz. O kakovosti in notrajni vrednosti hranilnih sredstev, kot so otroške moke, govori namreč najjasnejše in najbolj gotovo njih kemična analiza.

Podajamo tedaj v naslednji tabeli kemične analize vseh otroških mok, ki so pri nas znane in katere se vporablja.

Moka	Vode %	Dušik. snovi %	Maščobe %	Ogljenčevih hidratov		Celice %	Pepela %
				v vodi razpust. %	v vodi nerozp. %		
Nestléova*)	6'01	9'94	4'53	42'75	34'70	0'32	1'75
Kufekeova*)	8'37	13'24	1'69	23'71	50'17	0'59	2'23
Astra**)	5'99	14'94	5'99	48'91	20'88	0'48	2'55
Vydrova***)	3'79	12'56	3'23	38'05	41'78	0'10	0'93

*) Po Dr. J. König: „Chemie der menschlichen Nahrung und Genussmittel.“

***) Po lastni razlagi.

***) Preskušnja analitičnega in živilskega laboratorija c. k. češke visoke tehnične šole v Pragi (predstojnik prof. Josip Hanuš).

Kaj pravi ta preizkušnja?

1. *Vode* ima Vydrova otroška moka v resnici zelo malo v sebi in to le v svoj prosep, ker dobra otroška moka sme imeti le zelo malo mokrote v sebi. In to ne le iz trgovskih ozirov, da bi naročitelj ne moral plačevati pri tehtanju brezceno vodo, ampak tudi radi trajnosti moke, katere največji sovražnik je ravno vlaga.

2. *Beljakovin*, t. j. dušikovitih snovi imajo druge otroške moke več, akoravno jo ima najstarejša svetovno znana Nestléova znatno manj. Ako pa uvažujemo, da vsak plus beljakovine more pohajati le iz rastlinske beljakovine, ki je težko prebavljiva, nam bo jasno, zakaj se Vydrova moka drži namenoma te razmerne nižje višine.

3. *Maščobe* je za hranjenje otrok potrebno približno 5 odstotkov od vse množine hrane, ki se jim jo daje. Otroška moka pa ne sme biti po znanstvenih navodilih izključna otroška hrana, ampak naj služi le kot dopolnilo kravjemu mleku, katero, kakor znano, vsebuje mnogo več maščobe kot pa je zahtevana mera. Zato je potreba z otroško moko, ki na maščobi ni posebno bogata, izjednačiti preobilo množino maščobe v mleku. Zato se rabi ta moka kot primes. Pa tudi z ozirom na trajnost ima raz-

merno mala množina maščobe zelo ugoden pomen: mnogo manj je izpostavljena žvtnosti kot pa druge, kar pa seveda kupujoči laik navadno ne spozna.

4. *Ogljenčevih hidratov* razpuščenih mora imeti v sebi popolna nadomestitev za materino mleko od 40 do 50 odstotkov, toraj množino, katero ravno izkazuje jed iz Vydrove otroške moke in kravjega mleka. Z ozirom na hranilno vrednost ogljenčevih hidratov na eni strani, na drugi strani pa z ozirom na to, da prevelika njih množina spravlja v nered funkcioniranje črev, je srednja množina razpuščenih ogljenčevih hidratov v Vydrovi otroški moki ravno iz stališča pravega načina hranjenja vsega priznanja vredna.

Kar pa se tiče nerazpuščenih ogljenčevih hidratov, se mora pri hranjenju predvsem vpoštevati relativno ravnotežje med njimi in razpuščenimi, ki se jasno kaže pri celi analizi Vydrove otroške moke.

5. *Celic*, ki so neprebavljiva snov, pa naj se daje organizmu kolikor mogoče najmanj; kakor je razvidno iz tabele odgovorja Vydrova moka popolnoma tej zahtevi.

Kot dokazuje kemična analiza s svojimi neovrznimi številkami, odgovorja Vydrova otroška moka vsem zahtevam, ki jih veda zahteva od dobre otroške moke in daje, ako se jo pravilno žvža, v sedajni dobi najboljše nadomestilo za materino mleko.

Prednosti Vydrove otroške moke.

Znana je že po celi zemlji českega jezika in še mnogo dalje; poslužnjejo se je vsi avstrijski Slovani; skoraj ni kraja v češkem kraljestvu, kjer bi se otroci ne hranili z Vydrovo otroško moko. In kakšne so posledice te nje velike uporabe? Z ponosom lahko kažemo na nje saj odsevajo iz več sto hvaležnih priznanj, katerim so češče priložene slike otrok, ki se z njo hranijo in to otrok, ki so zdravi in krepki. K tej neverjetni in nepričakovani njeni razširjenosti je so v prvi vrsti prispele poleg njene izborne kakovosti tudi vse tiste prednosti s katerimi se lahko ponša pred drugimi podobnimi otroškimi mokami.

Najvažnejša prednost Vydrove otroške moke, htero brez vsakega daljšega pojasnjevanja mora spoznati vsak na prvi pogled, je predvsem njena nizka cena. Da bo vsakdo vedel, da se tukaj ne gre za nekako prevaro ali zmoto, ki se lahko pojavi pri različnih zavitkih in pri različni velikosti prodanih pošiljek, navajamo ceno za jeden zavoj Vydrove otroške moke t. j. za 100 gr. čiste vage, tako da za ostale produkte izide po našem računu še nižja cena kot pa je navedena v resnici.

Velja na drobno pri trgovcu:

Nestléova otroška moka 100 gramov	44 hal.
Kufekeova " " " "	50 "
"Astra" " " " "	63 "
V y d r o v a " " " "	24 "

Resnico teh naznačenih števil lahko vsak s svojo lastno skušnjo svobodno preiskusi in se prepriča o rezultatih, ne da bi računal zlomke helarjev in gramov in videl bo da vse odgovorja čisti resnici.

Pojasnilo za to nepričakovano toda vsakemu kupovalcu zelo prijetno dejstvo podava eden razložek, po katerem se Vydrova otroška moka vidno razlikuje od ostalih podobnih izdelkov. Dočim vse ostale prihajajo v trgovine v plehnatih škatljah, je Vydrova otroška moka zavita v papir. Zakaj? Samo z ozirom na odjemalce, kateri žele kupiti le vsebino in ne hrepene po tem, da bi drago plačevali — pleh. Kakovost moke radi papirnatega zavoja ne trpi niti najmanje, ako se odjemalec ravno po navodilo, ki se nahaja na zavitku, da bi namreč imel moko na suhem kraju. Če pa bi tega ne storil, pa bi mu tudi plehnata škatlja prav nič ne pomagala, kar se lahko vsak prepriča z katerim kolim drugim izdelkom.

Da bi se pa Vydrovo otroško moko lahko prodajalo brez škode z ozirom na njeno kakovost, so posamezne pošiljke manjši kot pa one pri drugih podobnih mokah; na to način se omogoči, da posamezni zavojček ne ostane preveč dolgo časa načeti, da na ta način ne trpe škode z ozirom na svojo okolicu, nadalje pa se tako tudi zabrani, da bi se ne pokvarila večja množina, če radi nepozornosti posameznika pri shranitvi

trpi zavojček škodo. Da bi Vydrova otroška moka ne trpela škode po prodajalnah, se jo shranjuje v neprodirnih zaprtih steklenicah, kjer se nahaja njena vsebina. Ne da bi bilo radi papirnatega zavoja treba kake posebne pozornosti v primeri z drugimi otroškimi mokami, ki se jih prodaja v škatljah, ima ravno to dejstvo za odjemalce neprecenljivo vrednost in prednost pred drugimi. Kdor pa hoče lahko jo naroča tudi po 500 gramov v steklenih posodah, ali pa lahko v tako posodo, ki jo spočetka kupi, prisiplje nadaljne naročitve.

Nadaljna njena prednost je njena mladost, z katero se lahko ponaša z vsem ponosom proti drugim podobnim izdelkom, ki si nadevljejo imena kakor „najstarejša“ ali „prva“ otroška moka. Te lastnosti so preračunjene na vsakemu človeku prirojeno konservativnost, da ima zaupanje v stare stvari ker kakor se pravi, so se dobro obnesle. No, če ima kje tako načelo starosti veljavo, tak je ne sme in ne more imeti v naravoslovju, kjer nove iznajdbe neprestano izpodrivajo nazore naših očetov. Saj je vendar že vsak zdravnik prisiljen, da se mora vedno seznanjati z novimi iznajdbami. Da se tudi nazori z ozirom na hrano vedno menjavajo, je splošno znano. Za to pa ne more in ne sme biti pridevnik mlad pri hranilnem sredstvu kot je otroška moka smatran kot nekaj manjvrednega, ampak se ga mora prej smatrati kot vrlino, kot prednost, ker ravno najnovejši izdelki najboljše od govarjajo najnovejšim z navstvenim iznajdbam in nazorom.

Češče se skuša odjemalce pridobiti tudi na ta način, da se pravi, da je kaka gotova snov kakega izdelka posebnega slavnega izvora. Nikakor se ne more gotovim krajem jemati prednosti, ki jo imajo z ozirom na svoje sadove in izdelke, toda če se pa konečno to stvar le preveč pretirava, postaje vedno bolj in bolj smešna. Kako bi se n. pr. zdravniki posmehovali, če bi se trdilo, da je nekatera tinktura zato bolj učinkujoča, ker je spiritus ki se pri njej tudi rabi, izdelek kake stare slavne tovarne ali pa ker pohaja iz posebne vrste krompirja. Kakor so ti deli teh zdravil brez posebnega vpliva na njih učinek ravno tako je brezpomembno, če se rabi kot primesi k otroški moki mleko od krav, ki so se pasle v alpskih krajih, ali pa, ki so vzrastle na polabskih ravninah. Saj je ravno tiste snovi, ki mleku daje svojo posebno kakovost, namreč maščobe, v kolikor jo je za otroško moko potreba v vsakem še tako slabem mleku, še vedno preveč, tako da se mora radi tega vsako mleko razredčiti. Način priprave otroške moke iz mleka in drugih surovin je odločilen za njeno kakovost.

Še enega pridevnika, katerega nosijo otroške moke se je potreba dotakniti, namreč opazke „edino zdravniško avtorizirano.“ Tudi ta poza mora na vsakega smešno vplivati, ako se prepriča, da pri zibelki nobene gori navedene otroške moke ni stal zdravnik, izjemoma ravno Vydrovo otroško moko! Vsem sta bila botra le trgovci in kemiki. Zdravnika se je pozvalo še le ko je gotovi izdelek šel v svet. Le edina Vydrova otroška moka bi se lahko ponašala z takim pridevnikom, če bi se hotela posluževati take reklame. Tega pa ji ni potreba, ker za njo govori njena izborna kakovost in nizka cena.

Dr. K. Helbich.

Haló!

Ni Vam mogoče pošla „Vydrovka“? Izvolite pogledat in hitro jo zopet naročite.

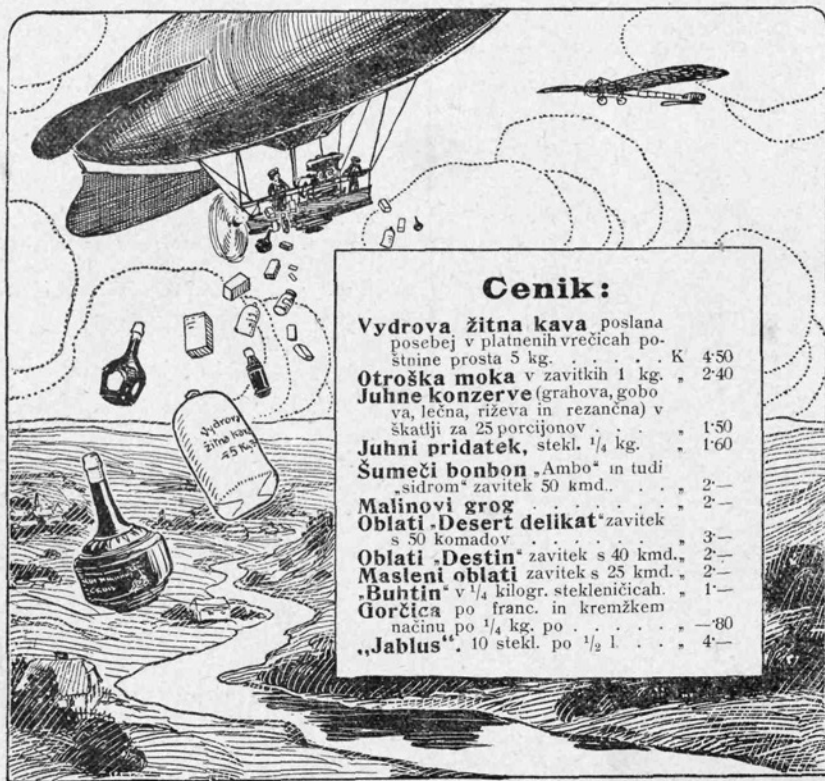

Pripravno --- --- steklenico

za Vydrovo žitno kavo priporočamo vsem svojim gg. odjemalcem. Ima zabrušen zamašek, tako da se v nji kava v doglednem času sploh ne izdiši. A gre vanjo skoro cela poštna pošiljatev, ker drži 8 litrov.

To steklenico dajemo za tovarniško ceno: **2 K 20 v**, zabojček 48 v, poštino pa tu plačamo in si jo zaračunamo.

Polne steklenice ni mogoče pošiljati, ker bi se razbila.

Cenik :

Vydrova žitna kava poslana posebej v platnenih vrečicah poštine prosta 5 kg.	K 4:50
Otroška moka v zavitkih 1 kg.	2:40
Juhne konzerve (grahova, gobova, lečna, riževa in rezančna) v škatlji za 25 porcijonov	1:50
Juhni pridatek, stekl. 1/4 kg.	1:60
Šumeči bonbon „Ambo“ in tudi „sidrom“ zavitek 50 kmd.	2:—
Malinovi grog	2:—
Oblati „Desert delikat“ zavitek s 50 komadov	3:—
Oblati „Destin“ zavitek s 40 kmd.	2:—
Masleni oblati zavitek s 25 kmd.	2:—
„Buhtin“ v 1/4 kilogr. steklenicah.	1:—
Gorčica po franc. in kremžkem načinu po 1/4 kg. po	—80
„Jablus“ 10 stekl. po 1/2 l.	4:—